

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

TOIMETUS:

R. Rägo (peatoimetaja), K. Grau, E. Maddison, A. Palvadre, J. Reinhold, J. Uluots ja E. Ein (tegevtoimetaja).

LÄHEMAD KAASTÖÖLISED:

S. Csekey, R. Eliaser, E. Erdmann, D. Grimm, Th. Grünthal, K. Gyldestubbe, J. Jans, P. Kann, F. Karlson, A. Luiga, J. Loo, H. Madisson, N. Maim, L. Olesk, K. Parts, A. Piip, M. Pung, K. Saarmann, K. Selter, M. Taevere, O. Tief, L. Villecourt.

KAASTÖÖLISTELE!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on nõutav, et juriidilises ajakirjas „Õigus“ avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgesti loetava kirjaga, parandusteta ja vahekirjutusteta; eriti soovitav masinkiri (vähemalt 3 sm. laiuse vaba äärega). — Tarvitamist leiavad ainult trükivalmis käsikirjad; korrektuurides on lubatud vaid trükivigade parandus ja äärmisel juhul üksikute sõnade muutmine. — Soovi korral saadetakse autorile esimesest korrektuurist äratõmme, mis viivitamata tuleb tagasi saata. — Ühtluse tõstmiseks alluvad kõik käsikirjad keelelisele korrektuurile. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil. — Autorid võivad saada artikleist äratõmbeid, missugune soov tuleb märkida käsikirjale ühes äratõmmete hulga äramärkimisega. Äratõmmete, artiklis kasutatud kliiseede ja toimetuse kaudu tehtud tõlgete kulud kannab autor.

Käsikirjad saata aadressil: „Õigus’e“ toimetus, Tartus, Aia tn. 35.

SISU:

Artiklid:

Gran, K.: Kinnikoiu-karistuse täitmise põhijooned	145
Tjutrjumov, J.: Kas on juriidilist jõudu alimentide lepingul abikaasade vahel?	149
Brandt, Alfred: Salajasist testamentidest	151

Arutlusi:

Saateks	153
—x—: Vekslid fiduciae causa	155

Kirjanduse ülevaade:

Saagmann, K.: Проф. П. М. Минцъ. Курсъ Уголовнаго Права. Томъ I. Общая часть. Томъ II. Особенная часть	160
Poom, Paul: Rügikohtu otsused Balti tsiviilõiguse alal 1920.—1929. a.	161
Üprus, Vold.: Dr. v. Scheurlen: Die Blutgruppen und die Senatsbeschlüsse des preussischen Kammergerichts	163
Nurk, M.: Prof. V. Sinaiski: Isiklik nõudmine ja kreditori isikuga seotud nõudeõigused	164
Nurk, M.: Prof. V. Sinaiski: „Otsiarbekohasus ja tingimused seaduse tõlgendamisel“	165
L. M.: H. Halme: Interpellatsioonikord Soome õiguse järele	167

Riigikohtu tegelus:

Üldkogu:

Kas on kohtud kohustatud välja andma ära kirju kr. toimetustes olevatest ja kriminaalpolitsei ametnikkude poolt Kr. Kr. S. § 258. põhjal kokku seatud läbiotsimise protokollidest, kui neid ära kirju paluvad asjas süüdi mõistetud isikud oma süüdistusasja uuendamise otstarbeks?	167
Kas on rahukohtunikul õigus kohtuistungitel korrarikkujaid karistada arestiga K. A. S. §§. 67. ja 155. põhjal?	167

Administratiiv-osakond:

Kas rahvaväelase pension, kelle töövõime kaotus ei ulatu üle 60% ₀₀ tuleb arvata tulumaksustamisel maksualuse tulu hulka?	168
--	-----

(Järg 3. kaane küljel)

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

Nr. 5

X AASTAKAIK

1929.

Kinnihoiu-karistuse täitmise põhjooned.

K. Grau.

Iga kultuurriigi ülesanne on rahva hea käekäigu eest hoolitseda, rahvamajanduslikke ja kultuurilisi hüvesid kaitsta välimiste kui ka sisemiste vaenlaste vastu. Riik peab õigusepärast kooselamist kindlustama, peab ühiskonda kaitsma maksva õigusliku korra rikkujate — kurjategijate vastu, kes seltskonnale ja tema huvidele hädaohtlikud. Sellest seisukohast lähtudes keelab riik teatavad tegevused ära ja ähvardab keelust ülestujaid karistusega, mis kurjategijaid õigusliku korra rikkumisest tagasi hoiaks.

Seaduseandjal, kes karistusnormid kindlaks määrab, on eesmärgiks riiki ja ühiskonda kaitsta kurjategijate vastu. Kohtu ülesanne on riigivõimu autoriteeti hoida ja üksikutel juhtudel kriminaalseadust kohaldada, et iga seadusekeelust üleastuja saaks vastava karistuse kõrdasaadetud teo eest. Kohtu poolt määratud karistust ei tohi aga käsitada kättemaksuna, vaid kui kasvatamist või parandamist, eemaldamist ning hirmutusabinõu. Meie aja kriminaalseaduseandlus ja kriminaal-õigusteadus näeb kinnihoiu-karistuses peamiselt abinõu, millega kodanikke, kes on kriminaalseaduse vastu eksinud ja kuriteo korda saatnud, parandataks ja kasvatataks seaduslikust korrast lugu pidama, et nad võiksid jälle ühiskonda vastu võetud saada, seal kasulikkude liikmetena teotseda ega ei anduks uuesti kuritegevusele. Suuremale osale seadusest üleastujatele, kellelt vabadus karistusena võetud, peab varem või hiljem vabadus tagasi antama. Pole neid vahepeal õpetatud vaba-

duses elama, ilma et nad oma kaaskodanikkudele kahju ei teeks, siis oli ühiskonnale nende kinnihoiust ainult mõõdaminev kasu ja kinnihoid väärtusetu (nagu ütleb sir William Jogaston Hicks). Saksa karistusetäitmise seaduse (Strafvollzugsgesetz) § 64 näeb ette, et kinnihoiu-karistuse täitmise läbi peab vangid, nii palju kui see nõutav (erforderlich), korda pidama ja tööd tegema harjutatama ja kõlblalt niivõrra kindlustatama (gefestigt), et nad enam korduvateks (rückfällig) kurjategijaiks ei saaks. (Durch den Vollzug der Freiheitsstrafe sollen die Gefangenen, soweit es erforderlich ist, an Ordnung und Arbeit gewöhnt und sittlich so gefestigt werden, dass sie nicht wieder rückfällig werden.) Selle seisukoha on omaks võtnud Inglismaa, Ameerika, Rootsi ja teiste kultuurriikide seaduseandlus. See ideaalne humaansuse põhimõtetele rajatud parandamisprintsip pole aga kahjuks kohaldatav iga kurjategija suhtes. Teaduslikud uurimised ja kauaaegne praksis on näidanud, et üks osa kurjategijatest on seevõrra läbi imbunud kuritegevuse mürgiga, et neid pea täiesti võimatu on sellest pahest vabastada praegusel ajal kasutada olevate parandusabinõudega, ning kõik vaev ses suhtes säärase kurjategijate kohta osutub asjatuks. Parandamatute kurjategijate vastu võitlemiseks nõuab modern-kriminaalteadus ja uuem kriminaal-seaduseandlus eemaldamise alusel korraldatud kinnihoiukaristust. Nagu parandamatu infektsioonibaige peab ühiskonnast eemaldatama, samuti tuleb ka pa-

randamatu kurjategijaga toimida, et õiguslik kord ja ühiskonna liikmete huvid oleksid kaitstud. Sest just mainitud kurjategijatest koostub teatavasti nõndanimetatud „kurjategijate aristokraatia“. Nendes kehasub kuritegevuse ilma juhtiv jõud. Need rekruteerivad, õpetavad ning organiseerivad uusi kurjategijaid. Nende poolt sepietakse pea kõigi suuremate ja julgemate kuritegude plaanid ning viiakse need täide. Vanglas viibides haarab harilikult see „alte Garde“ juhtiva osa oma kätte ja levitab oma mürgistavat antisotsiaalset vaimu, õigemini kuritegevuse märki, teiste hingedesse, kes on juhuslikult nendega ühte ruumi sattunud. Neist elukutselistest kurjategijaist kujunevad alati kuritegevuse ilma „ülikooli“ — vangla — õppejõud, kelle ülesandeks on kaasvange oma mesti meesteks valmistada, neis kuritegevuse tungi kasvatada ja õigusetunnet ja paranemispüüdeid hävitada, et ükskord vanglast vabanedes oleks hõlpsam leida õpetatud abimehi uute kuritegude teostamiseks. Et säärasele väärahtusele kinnihoiu-karistuse täitmisel vastu astuda ja seda kõrvaldada, seks on rohkem kui hädatarvilik, et vilunud, elukutselised ja harjumuskurjategijad — vanad retsidivistid — eraldataks teistest vangidest, kes juhuslikult kuriteo korda on saatnud ja kellest on loota, et nad parandavad endid niivõrra, et nad peale karistuse kandmist kuritegevusele enam ei andu ja kõlvuliste liikmetena ühiskonnas edasi töötada võivad ning ausa tööga omale ülespidamist teenivad. Siin pole tähtis kuriteo iseloom ja sellele järgneva karistuse raskus, vaid just kurjategija kuritahtlus või andumus kuritegevusele. Tapja, kes ägedas meeleolus oma kaaskodanikult elu võttis, võib paraneda ega võta iialgi enam kuritegevusest osa, olgugi et talle karistuseks on määratud kümneid aastaid sunnitööd. Kuid korduv varas, kelm või vägistaja, kellele kuritegevus on eluülesandeks ja keda vanglas kinnihoid ei paranda, vaid koguni halvendab, on ühiskonnale palju hädaohtlikum. Viimast liiki kurjategijate vanglast vabastamine

on neile ainult võimaluse andmine uute kuritegude kordasaatmiseks. Vana elukutselist kurjategijat vanglast vabastada on sama kui parandamatut vaimuhaiget või hullumeelset enne tervenemist halgemajast vabastada. Viimane on seaduse poolt keelatud ja isegi karistatav, kuid samasugune, või pahatihti isegi halvema ühiskonnaaenlase vabastamist vanglast nõuab seadus. Riigivõim, mille ülesandeks on kuritegevuse vastu võidelda, laseb ise inimese vanglast välja kindla teadmiselega, et ta juba täna või homme uue kuriteo korda saadab. On päevselge, et säärane karistusesüsteem on täiesti otstarbetu ja vildak, ei kannata mingit arvustust välja ja leiab praegusaja teoorias kui ka praktikas täielist hukkamõistmist. Et säärast viga ja pundust karistusesüsteemist kõrvaldada, on õigustamist leidnud teoorias kui ka praksises põhimõte, et ühiskonnale hädaohtlikud ja kardetavad harjumus- ja elukutselised kurjategijad peetakse määramata ajani vanglas või selleks eriti korraldatud asutises kinni ja nimelt nõnda kaua, kuni võib arvata, et kinnihoitav on ühiskonnale kahjulik ja hädaohtlik ja teda võib alles hädaohtlikkuse möödumisel vanglast vabastada.

Kurjategijate kasvatamise ja eemaldamise põhimõtte teostamine eeldab kinnihoiukaristuse täitmisel kindlat süsteemi, kui tahetakse saavutada paremaid tagajärgi. Kõige pealt on säärase süsteemi loomiseks hädatarvilik kurjategijate liigitamine vastavalt nende paranemisvõimalustele ja kurikalduvusele. 1) Alaealised tuleb eraldada täiskasvanust, 2) mehed eraldada naistest, 3) nooremad täisealised kurjategijad, kes juhuslikult kuriteole on sattunud ja kellest võib loota, et nad paranevad ja võivad saada kasvatatud kodanikkudeks — tuleb eraldada vanadest korduvatest, elukutselistest ja harjumuskurjategijatest, kelle kasvatus enam pea mingeid tulemusi ei anna, vaid kus esiplaanile kerkib eemaldamise tarve ja 4) vaimunõruse all kannatavad eraldada tervetest. Säärasele kurjategijate liigitamisele rajatud

kinnihoiu-karistuse süsteemi on praegusaja kriminaalteadus omaks võtnud ja see on juba mitmes kultuurriigi seaduseandluses kinnitust leidnud ning teostatud. Tuleks eriti mainida seadusist elukutseliste ja harjumuskurjategijate suhtes: „Prevention of Crime Act“ Inglismaal 1908. a., „Habitual Criminal Act“ mitmes Ameerika Ühendriikide osariikides 20. sajandi lõpul, Austraalias — „Act of habitual criminal“ (1905), Norra uus kriminaalseadus 1902, § 65. — 1. jaan. 1928. a. pandi Rootsis maksma „Gesetz betreffend Verwahrung vermindert zurechnungsfähiger Verbrecher“ ja „Gesetz betreffend Internierung von Rückfallverbrecher“, Saksamaal „Strafvollzugsgesetz“i projekt 1927. Kõik mainitud seadused näevad ette kurjategijate liigitamist nende kurikalduvuse järele ning määramataajalist kinnihoidmist vaimuhaigete, elukutseliste ning harjumuskurjategijate suhtes. Erilist tähelepanu väärivad neist mainitud seadusist meie olude seisukohalt Rootsi 1928. a. seadused vaimunõtrade ja korduvate kurjategijate suhtes. Nende seaduste elluviimiseks ei ehitatud Rootsis uusi vanglaid juurde, vaid lepitati olemasolevatega, koondades ainult vaimunõdrad erivanglasse Norrköpingi linna ja vastutusvõimsed meesretsidiividid Ystad linna, nõndanimetatud interneerimisasutisse.

Tekib küsimus, kas on meie vanglate praeguse seisukorra juures võimalik sellist kurjategijate jaotust teostada? Ning kui mitte täiel määral, kas siis osaliseltki? Viimane võimalus on minu arusaamise järele olemas. Praeguse korra juures on viisiks, et vangid peetakse selle maakonna vanglas kinni, kus nad kuriteo on korda saatnud. Suurt kurjategijate arvu silmas pidades on meie vanglad aga äärmiselt väikesed, ega ole võimalik pea üheski praeguses vanglas ülalähendatud liigitust teostada. Kuid siin tuleks praegust kinnihoiukorda muuta. Pole hädatarvilik territoriaalprintsibiist kramplikult kinni hoida, vaid just ümberpöörduvalt — osa praegustest vanglatest võiksid väga hästi kurjategijate liikide järele jaguneda. Kõige

pealt tuleksid aegaistuvad alaealised kurjategijad täisealistest täiesti lahus kinni hoida eraldi selleks määratud vanglas. Selleks võiks olla kas Pärnu- või Viljandimaa vangimaja, kus võrdlemisi soodsad ruumid, sest minu teada pole alaealiste kurjategijate arv meil mitte väga suur. Seeläbi oleksid nad täiesti isoleeritud vanemate vilunud kurjategijate halvast mõjust ja teiseks võib säärases alaealiste vanglas hoopis teist, puhtkasvatuseprintsibile vastavat kinnihoiukorda läbi viia. Kolmandaks võimaldab see suurel määral karistuse individualiseerimist, mis on just kasvatuse seisukohalt väga hädatarvilik, kui tahetakse noortest seaduse vastu eksijaist ühiskonnale kõlblikke liikmeid saada. Neljandaks võiks vangimaja personaali säärasel korral kujundada ajakohaseks.

Edasi peaksid harjumus- ja elukutselised kurjategijad üle riigi koondatama eraldi selleks määratud vanglatesse, et nad oleksid teistest juhuslikkudest kurjategijatest täiesti eemaldatud. Sääraseks kinnihoiukohaks võiks näiteks väga hästi olla mõni suurem Tallinna vangla. Minul olevate andmete järele ei tõuse sääraste vangide arv Eestis üle neljasaja. Seeläbi vabaneksid esiteks kõik teised vanglad kurjategijateilma halvemast elemendist ja selle mürgistavast mõjust. Teiseks tuleks nende suhtes hoopis teine kinnihoiurežiim maksma panna, mis oleks rajatud peajasalikult eemaldamise põhimõttele. Kolmandaks oleks sel kombel võimalik parandamata kurjategijaid määrata aeg kinni hoida. Neljandaks saaks seeläbi moodustada säärasele vanglale vastavat vangimaja teenijate personaali, mis oma ülesande kõrgusel seisaks. On ju teada, et parandamata elukutseliste kurjategijate kohtlemine on hoopis teist iseloomu kui juhuslikkude kurjategijate oma. Eraldatakse aga vaimunõdrad, elukutselised ja harjumuskurjategijad, kellest pea mingit paranemislootust pole, juhuslikkudest kurjategijatest, siis on ka teistes vanglates, kus asetsevad ainult juhuslikud kurjategijad, kergem pa-

randamispõhimõtet teostada ja seadusest üleastujaid ausale teele juhtida. Pealegi ei satuks siin juhuslikud kurjategijad vilunud kurjategijate halva mõju alla, mis igasugust parandamis- ja kasvatustööd täiesti halvab, nagu eespool tõendatud. On aga kardetavam element ühest vanglast eraldatud, siis on juba palju hõlpsam juhuslikke kurjategijaid vanaduse ja kurikalduvuse järele teineteisest eraldada üksikutesse tubadesse ühes ja samas vanglas. Mis puutub kurjategijaisse, kes kannatavad vaimunõtruse all ja kelle paranemist vähe loota, siis peaksid need ka tingimata teistest eraldatama. Et aga sääraseid meil on võrdlemisi vähe, siis oleks küllalt, kui nende kinnihoiuks määrataks mingi vangla ainult üks jaoskond, kui selleks mõnd vähemat vanglat ei peaks leiduma.

Suudetakse ülal tähendatud alustel kurjategijaid vanglates jaotada, siis oleks seega ühtlasi võimaldatud progressiivsüsteemi alusel kinnihoiukaristuse korraldamine meie oludele vastavalt. Seega suudaksime kinnihoiu-karistuse viisi kokkukõlastada tulevase kriminaalseadustiku põhimõtetega. Teiseks oleks seega ennetähtjaline tingimisi vabastamine rajatud õigele alusele ning palju otstarbekohasem ja viljakam, kui seni. Praeguse kinnihoiukorra juures pole võimalik kõige paremal tahtmisel vange vaba elu jaoks parandada ja kasvatada ning neid küllaldaselt tundma õppida, et võiks kindlasti öelda, et enne tähtaega vabastatav on end seevõrra vanglas parandanud, et ta tulevikus enam kuritegevusele ei andu. Praeguse korra juures vabastatakse vangid komisjoni poolt rohkem heas usus ja õnne peale kui nende tundmise põhjal. Seega on ka seletatav asjaolu, et meie vangimajade juures töötavad ennetähtjalise vabastamise komisjonid teotsevad kindla süsteemita ning igaüks neist käib iserada ilma ühiste kindlate põhimõteteta. Mitmed komisjonid ei tee isegi palju vahet juhuslikkude ja korduvate kurjategijate vahel ning retsi-diviste ja harjumuskurjategijaid vabastatakse suurel arvul vanglast enne tähtaega sama-

del tingimustel kui juhuslikke kurjategijaid. Kahjuks puudub meie vanglates vastav statistiline materjal selle üle, kui palju enne tähtaega vabastatud korduvatest kurjategijatest on hakanud ausa tööga omale vabaduses ülalpidamist teenima ning kui palju on neist uuesti vanglatesse tagasi sattunud. Võin aga näiteks tuua Valga ennetähtjalise vabastamise komisjoni tegevuse (mul oli võimalik täpsaid andmeid saada kõigi enne tähtaega vabastatute kohta): retsi-divistid, kes enne tähtaega vabastati, toodi aasta pärast jälle vanglasse tagasi. Säärane hea õnne peale vabastamine, ilma et vangi küllaldaselt tundma õpitaks, pole mõeldav ega lubatud progressiivsüsteemis. Kuigi ka selle korra juures võib tekkida eksitusi, siis igatahes palju vähemal määral.

Liigitatakse ja eraldatakse vangid nende eespool tähendatud kurikalduvuse alusel, siis on ennetähtjaline vabastamine mõeldav normaalnähtusena noorte ja juhuslikkude kurjategijate suhtes, kuna kardetavaid ja harjumuskurjategijaid võiks ainult erakordselt vabastada, kui nad on vähemalt $\frac{3}{4}$ oma määratud karistuseajast ära istunud. Sama mõõdupuud tuleks ka tarvitada vaimunõtruse ja vaimiliselt alaväärtuslikkude kurjategijate suhtes.

Jõuab aga ennetähtjalise vabastamise komisjon kindlale veendele, et kinnihoiitav korduv, harjumus- ja elukutseline või vaimiliselt alaväärtuslik kurjategija temale määratud kinnihoiukaristuse kestel pole paranenud ning andub vanglast vabanedes uuesti kuritegevusele, siis peaks komisjonile õigus antama vastava ettekandega kohtule esineda, et sellised kurjategijad peetaks määramata aeg selleks ette nähtud asutistes kinni.

Suudame sellist kinnihoiukorda teostada, siis võime olla kindlad, et kuritegevus meie kodumaal, kus ta viimasel ajal on õige lopsakalt kasvama hakanud, pidurdub ja väheneb suurel määral, milleks oma mõju avaldamata ei jätaks vanglast vabastatute ajakohaselt korraldatud hooldamine. Viimasele alale tuleks tulevikus rohkem tähelepanu pühendada nii ühiskonna kui ka riigi poolt.

Kas on juriidilist jõudu alimentide lepingul abikaasade vahel?

J. Tjutrumov.

Sel küsimusel on nii teoreetiline kui ka suur praktiline tähtsus, ning tema mitmekordne üleskerkimine vene kohtupraktikas seletub seega, et Sead. k. X k. I j. § 103 määrab abikaasade kohustise ühiseks elamiseks ning seepärast olidki keelatud igasugused toimingud, mis kallutavad abikaasade omavolilisele lahutamisele. Kuid praktikas anti mõnikord sellele reeglile, vastupidi tema tõelisele mõttele, liiga lai tähendus, mispärast iga alimentide lepingut abikaasade vahel lahuselamise puhul vaadeldi kui toimingut, mis kallutab abikaasade omavolilisele lahutamisele ega või omada seepärast juriidilist jõudu. Võib pisut imestada selle üle, et vene kohtupraktika vaade § 103⁵ (Sead. k. X k. 1 j.) sisalduva reegli olu kohta on tunginud ka Baltimaade kohtuasutiste praktikasse; nii näiteks veel hiljuti, 1929. a., Riia ringkonnakohus tunnistas alimentide lepingud abikaasade vahel eeloleva abielulahutamise puhul heade kommete vastaseks vastavalt § 3214-le (B. E. S.), vaatamata sellele, et § 7-s (B. E. S.) sisalduv reegel ei ühti § 103 (Sead. k. X k. 1 j.) reegliga, sest § 7 kõneldakse ainult sellest, et abikaasadel on õigus nõuda teineteiselt abielulist truudust, ühist elu ja vastastikust toetust, kusjuures keelatakse omavoliliselt loobuda neist õigusist ja kohustusist. Kuid ka § 103 tõlgendamine ülalmainitud mõttes ei vasta temas sisalduva reegli tõelisele mõttele.

Kõige esiteks tuleb silmas pidada, et seadus kunagi ei keelanud kinnitamast alimentide kohustist lepinguga abikaasade vahel (Senati ots. 1909. a. № 120), kusjuures isiklike suhete pinnal abikaasade vahel tekivad kohustuslikud, puhtvaranduslikud nõudlused (Senati ots. 1895. a. № 44). Alimentide sellise kohustusliku loomu tõttu pole siis aluseid keelata naisele õigust nõuda neid ka möödunud aja eest; ja senat just

tunnustas, et õigus alimentide hagemiseks¹ tekib, samuti nagu teised varanduslikud nõudlused, tema rikkumise hetkest kohustatu poolt (Senati ots. 1906. a. № 8). Eriti seda viimast tunnustas senat 1910. a. otsuses № 55 Poola abieluühisuse seaduse selgitamise puhul, kuid selle põhistus on täielikult rakendatav ka üldõiguses.

Siis ei või veel tähele panemata jätta seda, et § 103 ei keela mitte iga toimingut, mis kallutab abikaasade lahutamisele, vaid üksnes neid, mis sihitud abikaasade omavolilisele lahutamisele, s. t. ilma ühegi seadusliku alusega ja riikliku võimu osavõtuta, kui sellised aktid võisid tõepoolest vahel sihitud olla seadusest möödahiilimisele, mis varemni keelas abielulahutamise vastastikusel nõusolekul (Senati ots. 1879. a. № 309), s. t. oli keelatud omavoliline abielulise sideme katkestamine abikaasade vahel, mitte aga üldse lahuselamine, millel iseendast midagi ühist ei tarvitse olla abikaasade lahutamise üldmainitud mõttes. Kuid ka abikaasade ühise elu mõiste ei koondu välisele faktile — elamisele ühises korteris, sest vahel ta võib ka väliselt ühise elu juures olla oluliselt lahusele, kui abikaasade vahel on kujunenud suhted, mille juures pole mõeldav abieluline kooselamine (Senati ots. 1906. a. № 8). Kohustades abikaasasid elama koos, seadus, vastavalt allikatele, millele ta tõeliselt põhineb, mõistab kooselamist abielulise elu-ühisuse mõttes (*eheliche Lebensgemeinschaft*, nagu väljendab saksa tsiviilseadustik), mis eeldab abikaasade ühendust mitte ainult majaseiniega, kuivõrra just kokkukõlastamist nende käitumises, mis sihitud ühiste elusihide taotlemisele, vastastikusele toetamisele j. n. e. Kooselamise ainult sellise käsitamise juures võib vältida vasturääkivusi, millesse laigeb

¹ hagi = иск, Klage; hagemä = искать (в суде).

praktika, olles asjaolude survele sunnitud tunnustama seaduslikuks abikaasade lahusele nende vastastikusel nõusolekul (Senati ots. 1879. a. № 309).

Juhinedes neist kaalutulisest, senat tunnustas seaduslikeks abikaasade vahel sõlmitud kohustised, näit. mehelt naisele antava ülalpidamise korra kohta, kui sellega reguleeritakse neist sõltumata tekkinud lahuselemise tagajärjed (1879/309); samuti Senat otsusega 1872. a. № 407 tunnustas, et võidakse keelduda alimente andmast mehest lahus elavale naisele, kui ta aga omavoliliselt hoidub kooselamisest, kui abikaasade lahuselemine sünnib vastu mehe tahtmist. Ent ka § 103, mis keelab akte, mis kallutavad abikaasade omavolilisele lahutamisele, kõneleb abielust tekkivate õigusist ja kohustusist, mis eeldavad abielu olemasolu ja mitte selle lahutamist. Mainitud §-i tõeline tähendus seisab selles, et tunnustatakse jõutuks mehe loobumine, ükskõik mis vormis see tehtud, oma õigusest nõuda teiselt abikaasalt kooselamist. See tulemus leiab kinnitust otseselt § 7 (III kõite) tekstis, mille jõul abikaasadel on õigus nõuda teineteiselt kooselamise kohustise täitmist, ja et omavoliline loobumine neist õigusist pole lubatav. Järelikult ka § 7-ga määratud abikaasade kooselamise kohustist ei saa kaotada omavolilise loobumisega ja § 7 keelab abikaasade lahuselemise mitte tingimusega vaid üksnes omavolilise, s. t. ilma küllaldase põhjuseta (*Zwingmann*, k. VI №№ 961 ja 962), ja seepärast, et § 7 annab igale abikaasast õiguse nõuda teiselt poolelt kooselamist, siis järeldub siit, et leping, mille jõul mees kohustub seadusliku abielu kestusel andma oma naisele teatavat ülalpidamist kuiviisi iseseisvaks mehest omaette elamiseks, on iseenesest täiesti lubatav; ainult et see ei või muidugi olla aluseks iga abikaasa nõudmise kooselamise õiguse kaotamiseks, mille puhul muidugi selline leping kaotab iga tähenduse (*Seufferti arhiv* XXIV № 122).

Nii siis abikaasade leping mehe poolt

naisele antava ülalpidamise kohta, mille sihiks peaaesjalikult juba tekkinud ja naisest sõltumata lahuselemise tagajärgede reguleerimine, muuseas ka eeloleva lahutamise ootel, on täiesti seaduslik, eriti kui mehe poolt ei järgne nõudmist koos elada, vaid vastuoksa abikaasade lahuselemine lõpeb abielu lahutamiselega.

Selle küsimuse arutamisel ei saa tähele panemata jätta tsiviilseaduseandluse uusi suunda, näit. seadust 12. märtsil 1914. a. (§ 103¹), mis loob abikaasade lahuselemise instituudi seaduses näidatud põhjustel, mis teevad abikaasade kooselamise võimatuks, samuti Läti abieluseadusega 1. veebr. 1921. a. ja Eesti seadusega 27. nov. 1922, mis lubab lahutamise aluseks ka abikaasade mõlemapoolse nõusoleku, sõltumata selle igast objektiivsest alusest.

Neil põhjusil, eriti tähele pannes seda juhtu, mil juba peale alimentide lepingu sõlmimist abikaasade vahel lahutatakse abielu, kui meest loetakse süüdlaseks lahutamise juures, on vajaline tunnustada, et selline leping, mis kinnitab alimentide kohustist, pole mitte kõlblusevastane ega ebaaus § 3214 (B. E. S. III osa) mõttes, vaid ta on vastupidi täiesti seaduslik ja õiguslikku jõudu omav; seda enam, et lahutamise juures, juhul, kui mees süüdlaseks tunnistatud, on naisel ka seaduse järele (§ 124, III k.) õigus alimente saada mehelt, on käesoleva lepingu siht ainult reguleerida ilma naise süüta tekkinud lahuselemise tagajärgi. Vastupidi kõlblusevastasena ja ebaausana peaks loetama mehe omavolilist keeldumist kohustiste täitmisest, mis mees vabatahtlikult oma peale võttis abielulahutamise juures sihiga lahutamises süütut naist aineliselt toetada. Kuid, mis peasi, siin on tarvis silmas pida, et seadus kõneleb igal pool toimingute keelust, mis omavoliliselt kallutavad abikaasade lahutamisele s. t. seaduslike põhjusteta ja riiklike organite osavõtmiseta, samuti omavolilisest keeldumisest, omavolilisest loobumisest jne.

Sellega seletub luteri vaimulikkude konsistooriumides esinev praktika, tahtes kindlustada naise õiglasi huvisid lahutamise puhul, mis ei lubanud abielu lahutamist seni, kuni mees ei kindlusta aineliselt oma naist ja lapsi. Täpsalt samuti kõikjal mõistetakse abielu lahutamisel süüdlaselt abikaasalt alimente süütule poolele (Saksa Ts. S. § 1586, 1578, Helveetsia s. § 134, *Code civil* art 301 j. t.) Eriti karmilt toimib ses suhtes Helveetsia tsiviilseadustik, mille järele lahutamise juures (§§ 151, 152) süütul abikaasal on õigus saada mitte ainult alimentaarset pensioni vastavalt teise abikaasa varanduslikule seisukorrale, vaid kui lahutamist põhjustavad faktid tegid tõsist kahju tema isiklikele huvidele, siis kohtunik võib veel peale selle tema kasuks välja mõista rahasumma moraalseks rahuldamiseks.

Selles suhtes pakuvad erilist huvi Kalifornia tsiviilseadustiku määrused, mille järele abikaasad, kuigi nad ei või omavaheliste lepingutega muuta oma seaduslikke isiklike suhteid, võivad kirjalikku kokkuleppesse astuda viibimata lahutamise või lahuselamise (separation) kohta ja korraldusi teha äraelamise vahendite kohta nii mõne neist ja laste suhtes sellise lahuseoleku aja kestel (art. 159) kusjuures poolte vastastikune nõusolek loob küllaldase aluse (consideration) mainitud lepingule ja toimingut võib vaieldada ainult siis, kui selleks nõusolek oli mõne poole poolt saadud pettuse või surve teel (art. 160.)

Kõigil eespool esitatud kaalutlusil võib ülestõstetud küsimusele abikaasade vahelise alimentide lepingute juriidilise jõu kohta anda ainult jaatav vastus.

Salajastest testamentidest.

Alfred Brandt.

Meie Tsiv. Sead. kogu (B. E. S.) art. 2077 põhjal tunnistatakse jõuseks testament, mille sisu sellele alla kirjutanud tunnistajad ei tea. Pole kahtlust, et sageli testamentitegijad on huvitatud sellest, et nende surmani avalikuks ei saaks teated nii nendele kuuluva varanduse väärtuse ja suuruse kohta kui ka selle kohta, keda nad oma pärijaks nimetanud. Teadete levimine testamentitegija varanduse kohta võib soovimatu olla nii rikkale mehele, kes kardab igasuguste tülikate nurumiste rünnakut, kui ka sellisele, kelle seisund ei õigusta nii suurt usaldust, mida ta kasutab. Testamentitegija korralduste salajashoidmine isikute sahtes, kes peavad tema päranduse saama, võib teda vabastada mitmest liiki ebamugavustest, nagu intriigidest, tülidest ja kokkupõrgetest. Ent neile kaalutlustele võib vastelda põhiseid, mis nõrgendavad nende tähendust. Päranduse väärtuse määramine

ei ole testamendi vajalik nõue: küllalt on kui fikseeritakse päranduse murdosad, mis igale pärijale määratakse ja kui ära tähendatakse pärandustompu kuuluvate esemete tunnused. Ent testamentitegija egoistlikule püüdele, mis sihitud sellele, et vältida ebameeldivusi isikute poolt, kes arvasid end pärijateks saavat, tingimuseta otsustavat tähendust anda ei või. On küll silmakirjalisi ja ahneid pretendentide rikka mehe päranduse peale; kuid juhtub ka seda, et isik, kes ainelist ja kõlblist toetust saab temale tagamõtteta kaasa tundvatelt kehvadelt inimestelt, ise salaja korralikku varandust omab, mille üle ta omas testamendis oma kapriisi järele korraldused teeb, sugugi mitte hoolides oma eetilistest kohustistest heategijate vastu. Muidugi ei või tunnistada õiglaseks, kui antakse sellisele isikule õigus erilisi abinõusid tarvitada, et oma surmani heasse vahekorra jääda nendega, keda

ta petab. Sedasama tuleb öelda ka sel korral, kui testamenditegija ilmsesti ülekohtuselt talitab oma päranduse jaotamisel oma perekonnaliikmete vahel. Neil ja sarnastel juhtudel oleks imelik panna kellegi peale kohustus tunnistajana kaasa aidata õigusliku akti toimepanekul, mis on oma sisult ebakõlblas. Tunnistaja, kes tunneb testamenditegijat heatahtliku inimesena, harilikult ei keeldu tema testamendile alla kirjutamast, isegi mitte teades, mida see sisaldab, kuid kuidagi ei saa seda nõuda igalt isikult, kes tunnistajaks kutsutud. Seepärast ei või õigeaks pidada art. 2077 sisalduvat määrust, et „kui testamenditegija ei soovi, et tunnistajad teaksid testamendi sisu, siis nad pole õigustatud vastupidist nõudma.“ Nende sõnadega nagu pannakse kõigi ja igaühe peale kohustus tunnistajaks olla iga testamenditegija nõudmise peale, aidates teda sel kombel võib-olla koguni ebakõlblate kavatsuste teostamisel. Vaevalt küll tuleb art. 2077 just sellises sõnasõnalisel mõttes mõista. Esiteks peab tähendama, et temas pole määrust tagajärgede kohta isikule, kes kutsuti tunnistajaks, kuid kes keeldub alla kirjutamast testamendile, mille sisu temale tundmatu. Seepärast siis sellise isiku suhtes ei või juttu olla sunduslikkudest või karistuslikkudest abiõudest, ilma sellela aga tunnistajaks olemise kohustus on praktilise tähtsusega. Peale selle pole võimalik kokkõlastada reeglit, mis teeb tingimatuks kohustise tunnistaja olla testamenditegemise juures, art. 2063 sisuga, mis nõuab, et selle õigusliku akti juures tunnistajad viibiks vabatahtlikult. Neil kaalutlusil art. 2077 raskuspunktiks tuleb lugeda mitte neid sõnu, et tunnistajatel pole õigust nõuda, vaid seda, et testamendi maksvuseks pole tunnistajatel vaja teada testamendi sisu, kuid „on küll, kui nad võivad tunnistada testamenditegija poolt nende juuresviibimisel tehtud teatamist, et neile esitatud ja nende poolt alla kirjutatud dokument sisaldab endas tema viimase tahte“. —

Kuid ka niimoodi mõistetuna võib art. 2077 vastelda järgmist. Täieks veendumiseks testamendi autentsuses pole küsimus tema sisu kohta tõsise tähtsusega. Tunnistaja, kel tundmatu tema poolt alla kirjutatud viimase tahte akti sisu, ei või, tõsiselt võttes, kategooriliselt, täie veendega kindlaks määrata selle dokumendi ja kohtu poolt testamendi kiinnitamise asjas esitatud dokumendi samasust: tema tunnistamine võib oluliselt ainult vastata küsimusele, kas ta kahtleb oma allkirja autentsuses temale esitatud paberil. —

Sõltumatult esitatud põhimest peab veel arvesse võtma, et tunnistajate tutvumine testamendi sisuga on kasulik juba selles suhtes, et sel teel võib testamenditegija tähelepanu juhtida ebatäpsustele ja vigadele, mis puutuvad tema viimase tahte redaktionisse ning olemusse. —

Ei saa veel tähendamata jätta, et kahe või kolme tunnistaja (s. t. selle arvu, mis näidatud art. art. 2027 ja 2061) tutvumine testamendi sisuga on ühtiv testatori kavatsusega — vältida testamendi korralduste levimist. Loomulikud tingimused isikul, kes just ei kuulu inimeste vihkajate hulka, pole raske leida mõningaid, kelle poolt tal karla pole kuritahtlikku või kergemeelset teiste saladuste avaldamist. Karta oleks seda vahest testamendi tegemise juures Tallinnas jõus oleva art. 2096 juures, kus nõutakse seitse tunnistajat. Kuid vaevalt võib arvata, et see art. meie tulevaste tsiviilseadustikku võetakse. Kuid juba praegu on raske oletada, et leiduks Tallinna kodanikke, kes notariaalse testamendi asemel tarvitaks oma viimase tahte avaldamise seda äärmiselt ebamugavat arhailist vormi¹. Peale isi-

¹ Art. 2096 sisu on võetud rooma õigusest, kus ta seletub mitte ratsionaalseil kaalutlusil, vaid rooma jurisprudenti n n. konservatismiga. *Testamentum septem testibus signatum* seati sisse muistse *testamentum per res et libram* asemele, milles toimingu sümbolilise talituse olenemise enese tõttu osa pidi võtma selle isikut: *familiae emptor libripens* ja viis tunnistajat.

kute, kes kardavad oma testamendi sisu avaldamist, leidub ka neid, kes kartuseta vastu lähevad sellega seotud ebamugavustele, kalliks peavad kõige pealt enda ja oma ligimiste tõeliste ja mitte näiliste vahelkordade otsekohesest selgitamist. Sellist liiki testaatorid suhtuvad ilmselt eitavalt art. 2077-sse.

Silmas pidades kõike ettetoodut võib vaevalt tunnistada soovitavaks, et selle artikli sisu võetaks meie tulevaste tsiviilseadustikku.

Sedasama tuleb öelda ka salajaste notariaalsete (art. art. 2033—2036) ja holograafiliste, s. t. oma käega kirjutatud, ilma tunnistajateta testamentide kohta (art. 2073). Viimast liiki testamendid said kaasaegsetes Lääne-Euroopa seaduseandlustes laia tarvitamise osaliseks¹, olgugi, et nad olid Justiniaanuse ja muistses Rooma õiguses lubamatud². Melle näib, et holograafilisi testamente ühes teiste salajaste testamentide vormiga võiks tunnistada maksvaks ainult erandina üldreeglis, nimelt n. n. privilegeeritud testamentide suhtes (art. art. 2090—2094).

Niisugustesse salajastesse testamentidesse eitavale suhtumisele võib siiski vastu seada põhimõttelist laadi põhistuse. Selle aluses on mõte, et isik, kes surma puhuks oma varanduse kohta korraldusi teeb (kogu

¹ Vaata Prantsuse kood. art. 970; Saksa § 2231; Itaalia 775; Helv. 505.

² *Testamentum holographum*'i tunnistati V sajandil keiser Valentiniaan III poolt, kuid see määrus ei võetud Justiniaanuse seaduseandlusesse (Dernburg, Pand. III lk. 131).

varanduse, või vähemalt, vastavalt art 1995-le, selle osa kohta, mis testaatorile endale pärimise teel pole tulnud), võib juhineda ainult oma soovaga (усмотрение), sellest mitte kellelegi aru andes.

Niimoodi argumenteerides, kaolame aga silmist õiguse tiheda ühenduse eetikaga. Selle ühenduse tõttu seaduseandlus ei või kellelegi anda õigust tegusid sooritada, mis põhinevad ainult kapriisil. Tõsi, et seaduseandjal pole võimalust kontrollida iga liiki tegusid, milles võib väljenduda isiku aruta tahe, kuid see faktiline olukord ei muuda sugugi niisuguse ebakõlbla tahte väljendust õiguseks. Seepärast neil juhtudel, mil seaduseandjal võimalus on kitsendada sellist tahet, peab ta tarvitama selleks määratud abinõusid. Kuid just seda liiki juhtude hulka kuuluvad isiku arutud korraldused, kes testamendi kapriisi järele teeb. Kapriis on kõige vähem kohane õigusliku toimingu juures, mis peab olema püha kohustise täitmiseks oma ligimeste vastu või kui niisuguseid pole, siis ühiskonna ja riigi vastu.

Muidugi pole kahtlust, et salajaste testamentide väljajätmist ei või pidada radikaalseks abinõuks, mis kõrvaldab võimaluse teha kapriisi mõjul viimase tahte arutuid akte. Kuid siiski sel abinõul oleks tähtis põhimõtteline tähendus. Nimelt see võtaks testaatoritelt võimaluse oma südametunnistust vaigistada viipega sellele, et seadus annab neile despootilise võimu surma puhuks korraldusi teha oma varanduse üle, tähelepanu pööramata ükskõik kelle mõistlikule märkusele. —

Arutlusi.

Saateks.

„Õigusele“ lähedalseisvate isikute ringis on kerkinud küsimus, kuidas elustada selliste õiguslike probleemide laiema ulatusega läbiarutamist ja kaalumist, mis teki-
vad igapäevase töö juures nii seaduseand-

luse kui ka kohtumõistmise alal ja mille lahendamine äratub kahtlust ning sünnitab raskusi.

Et meie juures selleks eriti tungivat vajadust tundub, on väljaspool kahtlust. Põh-

jusi, mis selle vajaduse esile kutsuvad, on palju. Siin olgu neist mainitud ainult mõni.

Õiguse arenemise tähtsad tegurid seaduseandluse kõrval on, nagu teada, õigusteatus ja kohtutegelus.

Need tegurid on meil mahutatud erilistesse tingimustesse. Kõige pealt õigusteatuslik kirjandus on meil niivõrt arenemata, et vaevalt saab iga tähtsama meie seaduseandliku akti kohta seisukohta võtta. Võib öelda, et kogu meie iseseisvuseaegne seaduseandlik toodang on „met-sikus“ seisukorras, teaduslikult analüüsimaata ja süstematiseerimata. Ja kuigi selliseid katseid tehakse, siiski ei soodusta meie elu mõõtkava oma ainelisest küljest suurejooneliste teaduslike tööde raamatuturule laskmist. Teiste teaduste alal võib seda puudust asendada välismaa literatuuri tarvitamisega. Õigusteatuses on see abinõu kohaldatav ainult teatava piirini, sest õigus on tihedalt seotud iga rahva ja ühiskonna omapärasusega.

Õiguse arenemise seisukohalt vaadeldes on vähe rahuldavad ka meie kohtumõistmise tingimused. Viimase ja lõpliku sõna ütlemine õiguslikes võrdlusküsimusis on kolme-, neljaliikmelise kohtunikkude kolleegiumi käes. Kui neid tingimusi võrrelda teiste maade omadega, siis osutub vahe otse tunduvaks, sest suuremais riiges, nagu teada, kõrgema kohtu liikmete arv tõuseb igas osakonnas ligi viiekümneni. Kuid ka kõigile soodsaille kohtumõistmistingimustele vaatamata neil mail kõrgema kohtu poolt ühe või teise põhimõttelise küsimuse lahendamine tihti kutsus ja kutsub esile elava mõttevahetuse eriteadusliku ajakirjanduse veergudel.

Kui tagasi vaatame meie kümneaastasele kohtutegelusele, näeme, et põhimõtteliste küsimuste lahendamine meie kohtupraktises pole seni mingisugust mõttevahetust tekitanud, kui mitte arvestada poleemikat, mis tekkinud riigikohtu seletuse tagajärjel pärandusmaksu väljaarvamise aluste suhtes

ning mõttevahetust ühelt poolt hra Lõo ja *Judex*'i ning teiselt poolt hra R. Eliaseri vahel vaidluste üle testamentide suhtes.

Meie kohtud aga võtavad omaks kõik vaated, mis riigikohus mõne konkreetse asja puhul on seaduse tõlgendamisel avaldanud. Ei saa oletada isegi kõige parema koosseisu juures, et kõrgema kohtu liikmed oleksid eksimatud ja et nende kord väljendatud arvamus oleks ainuõige. Seda on ka seadus ette näinud ega sunni sugugi alamaid kohtuid kõrgema kohtu otsuseid käsutama üldiste seadustena. Nii meie Ts. S. sissejuh. art. XXVI ütleb otseselt: üksikutes asjades järgnenud, olgugi kõrgema kohtu otsused ei võrdu seadusega ega võr seepärast mõõduandvad olla teiste asjade otsustamisel. Selle teesiga on Ts. Kp. S. § 815 ja Kr. Kp. S. § 933 ainult näilises vastuolus.

Uuemate vene teoreetikute järele senati otsused on alamatele kohtutele, kellele asi tagasi saadetud, kohustavad ainult konkreetsel juhul. Teiste juhtude jaoks on tal moraalne väärtus.

Nii siis seadus ei võta kohtunikkudele õigust iseseisvalt järele katsuda seaduste mõtet ja tulla järeldusele, mis erineb mõnel teisel juhul väljendatud kassatsioonikohtu seisukohast.

Kui kohtud seni pole kasutanud seda oma õigust, siis muidugi peab selleks olema kaaluvaid põhjusi.

Nendest on kõige mõjuvam ja tõsisem kohtupraktise kõikumatuse kategooriline imperatiiv. Õiguslikes vaidlusküsimusis seaduse kõikuv käsitlemine kohtute poolt tooks kaasa õigusliku anarhia.

Veel teine asjaolu on, mis meie juures takistab katset tegemast kõrgema kohtu praktisele mõjuda § 815 kommentaatorite poolt näidatud teel, s. o. argumentide kaaluvusega, mis põhistavad kõrgema kohtu seletusest erineva otsuse. See asjaolu on selles, et kõrgema kohtu liikmete vähese arvu tõttu otsus, mille ülesanne oleks muutvalt mõjuda sellele kohtuprak-

sisele, satuks samade kohtunikkude kriitika alla, kes olid esimese seletuse autorid.

Palju suuremaid tulemusi lubab teine tee, mis viib eriteadlaste üldarvamuse, „*communis opinio doctorum*“ loomisele. See tee avaneb eriteadlaste vahel vaieldavate küsimuste läbirääkimiste võimaldamise kaudu.

Seda teed tuleb tarvitada nii seaduseandliku töö kui ka kohtutegeluses esinevate kahtlust äratavate küsimuste juures. Kriitiseerida tuleb enne kui seadus jõusse astub. Ka kohtutegeluse juhtimise mõttes on soovitatav, et kahtlustäratavaid küsimusi arutataks ja kaalutaks enne nende lõplikku otsustamist kõrgemas kohtus. Sel kombel saaks mitte ainult abiks olla kõrgemale kohtule küsimuse igakülgse teoreetilise selgitamisega, vaid ka ära hoida vildakut praktisist, mida tagantjärele palju raskem on kaotada.

Kaaludes alul seatud küsimust, on „Õiguse“ toimetusele tulnud, et kõige mõjuvam abinõu, mis selleks ajakirja võimuses, on anda tema veergudel ruumi tähendatud liiki küsimuste läbirääkimistele niiviisi, et avada selleks eriline ajakirja osa, nagu see mõnedes välismaa kuukirjades oli ja on, kus need osad kannavad ni-

metusi „Sprechsaal“, „Parloir“ j. t. (endises Ж. М. Ю. „Хроника“).

Säärastel läbirääkimistel oleksid, võrreldes muude disputatsiooniviisidega, teatavad eelised.

Esiteks tähendaks ühe või teise küsimuse ülesvõtmine ainult ettepanekut selle diskuteerimiseks ühes autori poolt tõstetud küsimuse lahendamiseks.

Teiseks võiksid ettepanekud niiviisi käia ka väiksema ulatusega küsimuste kohta, mis terve artikli kirjutamiseks ei paku küllaldast ainet.

Kolmandaks lubaks ajakirjas diskussioonile avatud piiratud ruum esineda selles osas ka suure teadusliku relvastuseta. Praktilise sihi saavutamiseks, mis kõne all oleva kavatsuse oistarve, on küllalt, et teesi esitaja oleks tutvunud kõige temale kättesaadava teadusliku materjaliga. Rohkem nõuda tähendaks meie oludes ülesannet niivõrt raskeks teha, et soovijaid selle lahendamisele asumiseks võib-olla ei leiduks.

On selge, et kõnes oleva kavatsuse edu sõltub täielikult sellest, kas ta leiab meie juristide keskel tarvilist vastukaja õiguslike kontroverside diskussiooni esitamises ühelt poolt ja esitatud probleemidele vastamises teiselt poolt.

Toimetuse.

Vekslid *fiduciae causa*.

Sisuliselt asja otsustavates kohtutes on lahkarvamusi tekitanud puhtteoreetiline vekslidõiguslik küsimus, mille kohta meie seaduse õige mõtte seletajal, riigikohtul, veel pole juhust olnud seisukohta võtta.

Küsimus seisab selles, kas on viimase blankoindossandi — kostja suhtes maksev veksel, mis on panga või mõne teise vekslipidaja-nõudja käes ja mis esialgse vekslisaaja ja mitme teise isiku, nende hulgas kostja, blanko-pealkirjaga varustatud, kui sellise vekslidõiguse järgi vekslindaja ise sai valuutat nõudja käest tol ajal, kui veksel juba kandis kõiki tähendatud pealkirju, tingimu-

sel, et selline vekslidõiguse realiseerimine vastas vekslidõiguse omavahelisele kokkuleppele.

Küsimuses kirjeldatud asjaoludest nähtub, et nad ulatuvad nende kausaalvahetuste sügavuseni, mis olid vekslidõiguse poolt vekslilepingu (*pactum de cambiando*) sõlmimise põhjuseks.

Nagu teada, on veksel abstraktne, oma tegelikust, subjektiivsest alusest lahutatud, — vekslidõiguse väljaandja ja selle indossantide kohustis maksta vekslidõigusele pidajale vekslidõiguse tähendatud summat vekslidõiguse tähendatud tähtajal ja kohal.

See aga ei tähenda mitte, et seaduseandja, vekslri eriõiguse normide väljatöötamisel, oleks olnud arvamisel, et isikud, kes omavahel vekslilepingu sõlmivad, võiksid seda teha ilma küllaldase põhjusega, milline eeldus oleks silmanähtavalt absurdne, ega ka seda, et seaduseandja ise, neid norme välja töötades, ei oleks seejuures lähtunud eeldusest teatavate normaalvahetõrde olemasolu kohta, mis annavad vekslialistele põhjust vekslilepingu sõlmimiseks.

See tähendab ainult nii palju, et seadus neis piirides, mis normeeritakse vekslri eriõiguse läbi, tunnistab vekslilepingu sõlmimise põhjuste küsimuse tähtsusetuks ja jätab sellele küsimusele tähtsuse ja mõju üksinda neil aladel, mida vekslri eriõigus ei puuduta ja mis jäävad seepärast edasi alluvaks üldse tsiviilõiguse normidele.

Üldisele tsiviilõigusele aga alluvad ainult iga vekslilepingu sõlmija paari omavahelised vahetõrred, kuna kõigi teiste vekslri ringkäigu jooksul vekslialisteks saanud niisuguste isikute õigused ja kohustised, kes väljaspool tähendatud kokkulepet seisavad, normeeritakse iseseisvalt, vekslri eriõigusega.

Saksa õigusteadus nimetab neid üldise eraõiguse norme, mille järgi tuleb lahendada *pactum de cambiando* osaliste omavahelised vahetõrred „Wechselzivilrecht“ vastandina formaalsele vekslri eriõigusele, mis maksev on kõikide teiste vekslialistele suhtes.

Nagu Wieland ütleb „Der Wechsel“, lk. 3: „das sogenannte Wechselzivilrecht ist die notwendige Ergänzung des Wechselrechtes, das sonst in der Luft schweben würde und dessen Sätze ohne jenes unsinnig wären“. „Die kausale Beziehung bewirkt den endgültigen, von der Gerechtigkeit geforderten Ausgleich unter den Parteien nach Massgabe des Zweckmoments“.

Formaalse vekslri eriõiguse normid on rajatud eeldusele, et võlavahetõrre on olemas vekslri väljaandja ja selle esialgse saaja vahel, viimase — esimese žirandina — ja

indossaatori vahel, teise indossandi ja tema indossaatori, või, kui indosso blankoks tehtud, indossandi ja iga õige vekslri pidaja vahel jne., kusjuures eespool mainitud vekslri võlakohustise abstraktselise iseloomule vastavalt indosso tõttu üle lähivad vekslri pidajale mitte indossandi õigused vekslri järgi, vaid õigus vekslrikohustise peale vastavalt vekslri dokumendi sisule, olenemata eelkõige isikust tekkida võinud modifikatsioonidest (V. S. §§. 17, 23, 24 ja 33).

Nende õiguslike tagajärgede saavutamiseks on formaalse vekslri eriõiguse järgi vaja üksnes, et veksel poleks vekslri andja või indossandi käest ära läinud vastu tema tahtmist niisugusel alusel, mis tsiviil- või kriminaalõiguse normide järgi tühistavad väljaandmise õigusliku tähtsuse (vägivald, surve, pettus, eksitus) ja kui see isegi nii oli, siis et vekslri omandaja vähemalt seda ei teadnud, omandades vekslri heas usus (V. S. §§. 16 ja 24).

Selle tingimusega vekslrikohustise jõusseastumise suhtes seob formaalne vekslri eriõigus oma norme üldise tsiviilõiguse omadega.

Vekslri eriõiguse abstraktsus võimaldab kõige laiemas ulatuses tema poolt üles seatud vormide tarvitamist hoopis teistel alustel ja teistel otstarvetel, kui seda eeldab objektiivne vekslri eriõigus. Nii võib vekslri välja anda tulevase võimaliku võla kindlustuseks pangas avatud kontokorrent-arve järgi (nõndanimetatud depoovekslid), või vekslri žireerida otstarbega, et indossaator selle pangas edasi žireeriks ja raha indossandile kätte annaks, või jälle seda žireerida sellega, et indossaator võiks võla sisse kasseerida indossandi kasuks jne. Eespool üles seatud küsimuses kirjeldatud asjaoludest nähtub, et seal on tegemist mitmete võlavahetõrde asemel vekslialistele vahel, nagu seda eeldab objektiivne vekslri eriõigus, ainult ühe võlavahetõrrega, ja seegi mitte vekslri väljaandja ja selle esialgse saaja vahel, vaid vekslri väljaandja ja selle tegeliku pidaja — panga vahel, kes vekslis tähenda-

datud valuuta veksliaandjale välja andnud, kuna kõik teised vekslialised on vekslid indosseerinud ja seega vastutuse oma peale võtnud vekslivõla maksmise eest, nagu oleks veksel tegelikult nende käes tsirkuleerinud, omavahelise kokkuleppe alusel selle üle, et säärasel viisil võimaldada vekslid väljaandjale pangast valuuta saamist.

On selge ühelt poolt, et mõned küsimused, mis tekivad säärastest kausaalvahetustest tekkinud vekslialkohustistest, ei või lahendamist leida hoopis teisest eeldusest lähtuvas maksvas vekslid eriõiguses, ja teiselt poolt, et mõningaid ses õiguses leiduvaid norme ei või ilma kriitikat kohaldada tähendatud küsimuste otsustamisel.

Nende küsimuste kohta maksavad Wiedlandi sõnad, et „einige Sätze des Wechselsonderrechts ohne notwendige Ergänzung durch das sogenannte Zivil-Wechselrecht in der Luft schweben und unsinnig wären.“

Samasugust iseloomu kannavad seepärast paratamatult ka ülalseatud küsimusele eitavalt vastavate isikute argumentid, mis on rajatud säärasele vekslid eriõiguse normidele.

Nende isikute peargument käib järgmiselt: kõnesolev veksel kannab vekslidpidaja ja veel 2 teise isiku indossoosid, seega on veksel ringkäiku sattunud V. S. §§ 15, 16, 17 ja 23 nõuete kohaselt. On see aga nii, siis võis veksel selle väljaandja kätte tagasi tulla ainult kustutamiseks (V. S. § 17) ja seega ei võinud see veksel selle väljaandja poolt veksliseaduse järgi maksval viisil pangas finantseeritud saada.

Selle argumentatsiooniga on lugu just nii, nagu tolle prantsuse professoriga, kellest kõneleb Herbert Spencer. Nimelt olla see professor, kui talle tähendati, et tema teooria pole kokkukõlas faktidega, rahulikult vastanud: „*Tout pis pour les faits*“ (seda halvem faktidele).

Sama julmalt, kui tähendatud professor, kohtleb ka kirjeldatud argumentatsioon fakte. Seaduses üllesseatud trafaretist järeldatakse, et faktid pidid olema ja olid nii, kui trafa-

retis ette nähtud, ehk küll on teada, et nad tegelikult nii ei olnud ja olla ei võinud, kuna see oleks vastuolus olnud sihiga, mida kontrahendid püüdsid saavutada. Tegelikult pole küsimuses kirjeldatud juhul vekslidandja vekslid oma käest välja andnud, mis oleks olnud ka mõttetut, kuna selle nimelisel saajal valuutat anda ei olnud, vaid on vekslid oma käest pidades korjanud vekslidasaaja ja teiste indossoantide blanko-pealkirju, et nende kaasvastutusel vekslid järgi valuutat saada väljaspool kokkulepet seisvalt krediidiasutiselt — pangalt.

Selle transaktsiooni suhtes oma kirjeldatud algstaadiumis V. S. § 17 kohaldamine „riipub õhus ja on mõttetut“, mis eeldab vekslid tagasitulekut tegelikult ringkäigust, millesse ta veel ei sattunudki; § 17 võiks kohaldamist leida alles staadiumis, mis oleks võinud järgneda valuuta muretsemisele vekslid vastu kirjeldatud viisil.

Mõjuvam pole ka teine argument, millega põhjendatakse eitavat vastust seatud küsimusele. Öeldakse, vekslidandjal oleks pidanud olema iseäraline volitus vekslidkreditori poolt, milleta tal puudus õiguslik võimalus vekslid pangas diskonteerida.

Kuid lubage, kuidas nõnda, kui oluliselt säärases diskonteerimises seisis just kogu transaktsiooni siht kõigi selle osaliste tahete vastavalt ja kui vormiliselt V. S. § 18 järgi iga blanko-pealkirjaga varustatud vekslidpidaja on seaduse sõnaga legitimeeritud seda edasi andma ilma et tal vaja oleks vekslidile pealkirja telia ja järelikult ka ilma oma anonüümiteedist loobumiseta.

Need, kes tahavad kõnesoleva transaktsiooni tühisust konstrueerida, seda arvestamata, et selle transaktsiooni kausaalvahetust ei vasta normaalvahetustele, mille olemasolu eeldab formaalne vekslid eriõigus, ei taba asja sisu ja nende argumentatsioon läheb sihist mööda: Vekslidseadus on redigeeritud niivõrra abstraktselt ja konkreetsete vekslid transaktsioonide aluseks olevatest kausaalvahetustest lahutatult, et isegi seal, kus selle seaduse üksikud paragrahvid

neid viimaseid puudutavad, nad seda teevad nii üldiselt, et vekslite transaktsioonide vormidele kohanevad kõik üldises tsiviilõiguses tunnustatud kausalvahekorrad, peale nende, mis tsiviilõiguses otse tähtsaks tunnistab.

Nii nõuavad V. S. §§ 16 ja 24 vekslite kohustise jõu omandamiseks ainult, et veksel ei oleks tema järgi kohustatud isiku käest välja lastud „vastu tema tahtmist“.

Seda nõuet silmanähtavalt ei riku kokkuleppe, mille järgi vekslisaaja, kui indossant, ja teised indossandid jätavad vekslite selle esialgse andja kätte otstarbega, et see viimane võiks seda finantseerida mõnes krediidiasutises.

Nii käsib V. S. § 17, et regressi teel veksel võib veksliaandjale tagasi tulla ainult kustutamiseks ning seega ei käi selle käsu alla juhud, nagu küsimuses tähendatud, kus veksel üldse veel ringkäiku pole lastud.

Veksliseadustikus on jutt isikutest, kes vekslite omandavad tõsise tahtega võlavahekorra loomiseks; küsimuses kirjeldatud juhul on tegemist vekslite fiktiivse žireerimisega nimelise vekslisaaja ja kolmandate isikute poolt. Seal normeeritakse vekslite ringkäik isikute vahel, kes kõik võlavahekorrad tõsiselt osa võtavad, siin simuleeritakse tähendatud ringkäiku sihiga, et ainult võimaldada kahele osalisele krediidid saamist ja andmist.

Et küsimuses tähendatud probleemile ligemale pääseda, tuleb õiguslikku pinda sügavamale tungida, kui seda võimaldavad eespool käsitletatud argumendid.

Sünjuures tuleb ilmsiks, et lahkuminek otstarbe vahel, mida lepinguosalisel tegelelikult kätte saada püüdsid, ning selle otstarbe vahel, mille teostamiseks seaduseandja on loonud osaliste poolt tarvitatud vekslite õigusliku transaktsiooni vormi, — mahutab pooltevaheliste vahekordade kompleksi, teravikuna võetult, lepingute liigi hulka, mida iseloomustab kahest või mitmest lepingust kokku pandud koosseis (zusammengesetzte Geschäfte), millistest koostatud lepingutest üks osa normeerib osaliste õigusliku vahekorra välise külje ühtviisi kolmandate isi-

kute jaoks, kuna teise osa pooltevahelise vahekorra sisemise külje normeerib teisiti. Sääraste vahekordade normeerimise viisi ühine alus on aga nimelt just see asjaolu, et osalised on omavahel kokku leppinud oma sisemise vahekorra kehastamiseks niisuguse lepinguvormiga, mille näiline objektiivne otstarve lahku läheb poolte vahel kokku lepitud subjektiivse otstarbega.

Õigusteaduses on tähendatud koostatud lepingute liigi üle tekkinud rikkalik literatuur (vt. iseäranis: Dr. Fischbach, Treubänder u. Treuhandgeschäfte; Oertmann, Die Fiducia ning Simeon, Lehrbuch des bürgerlichen Rechtes, I k. lk. 180 j. j.), milles see lepingute liik jaotatakse kolme jaksu, mida moodustavad: silmakirjalised lepingud (simuliert Verträge, Scheingeschäfte), varjulepingud (dissimuliert Verträge) ning fidutsiaarilepingud (*pacta fiduciaria*, Treuhandgeschäfte). Selle lepingu liigituse esimese allosa juures jääb pooltevaheline, sisemine vahekord muutmatuks ja niipõlde nulliks, sest väline leping on mõlema poolte nõusolekul kokku lepitud ainult kolmandate isikute jaoks, kuna poolte eneste vahel see aga peab jääma täitsa tähtsaks, nagu näiteks juhul, kui keegi oma kinnisvara laseb lepingu põhjal kellegi teise isiku nimele kinnistada ainult sellepärast, et temale avalikõiguslikku valimistsensust muretseda. Tähendatud lepingute teise allosa juures varjab osaliste vahel silmakirjaliselt kolmandate isikute jaoks kokku lepitud, osaliste eneste suhtes tähtne väline vorm tõsiselt poolte vahel saavutatud kokkuleppe, mis peab nende omavahelist, sisemist vahekorda normeerima, kuid teisiti, kui see välise tähtsuse lepingu järgi peaks olema, näiteks, kui keegi oma asja tegelikult ära kingib, kuid selle tõsise kokkuleppe varjab müügilepingu vormiga. Nende lepingute kolmanda allosa juures on mõlemate toimingu maksvus osaliste poolt tõsiselt tahetud ka nende sisemiste vahekordade normeerimiseks, kuid osaliste vahekord modifitseerib teataval määral välist vahekorda, — fidut-

siaar saab väliselt suuremad õigused, kui temale kuulub sisemise vahekorra järgi lepinguosalisega, on aga kohustatud seda oma suuremat õigust viimase suhtes kasutama ainult teatavatel tingimustel ja neis piirides, mis sisemise vahekorra normeerimiseks kindlaks määratud, näiteks fidutsiaar saab omandusõiguse pandiõiguse asemel, on aga vastase poole eest kohustatud teatavatel tingimustel seda tarvitama ainult pandiõiguse piirides. Selle lepingute allosa juures on silmakirjalikkus üle viidud õiguslikult alalt peaaesjalikult tulunduslikule alale.

Nii siis pole kontrahentide tahte järgi esimest liiki lepingute juures nende omavahelistes vahekordades äldse maksvat lepingut, teise liigi juures on ainult üks säärane leping, nimelt see, mis peidetud tühise välise vormi alla, viimase liigi juures aga on maksvad mõlemad lepingud, kusjuures väline peab mõõduandev olema kolmandate, väljaspool kokkulepet seisvate isikute õiguste kindlaksmääramiseks, kui nad selle alusel õiguslikesse vahekordadesse astuvad lepinguosalistega, kuna viimaste omavahelised vahekorrad normeeritakse sisemisele, väliselt varjatud lepingule vastavalt.

Küsimuses kirjeldatud asjaolude järgi võib selles tähendatud lepingutekompleksi viia ainult fidutsiaarlepingute liigi alla, sest nende asjaolude järgi on esialgsete kontrahentide poolt tõsiselt tahetud mitte ainult veksliaandjale valuuta saamise võimaldamist krediitiasutise käest kontrahentide vekslijärgsel vastutusel, vaid ka välist lepingut — vekslit ja temaga seotud vastutust kolmandate veksliaandajate ees, kui kontrahentide omavahelise otstarbe teostamise eeltingimust.

Kui see on nii, siis on ühes sellega põhimõtteliselt jaatavalt otsustatud ka arutusel olev küsimus niihästi maksva seaduse seisukohast, mille järele arvatakse kokkupandud leping lubatud kokkuleppimisviiside hulka (B. E. S. § 2952), kui ka õiguse arenemise ajaloo vaatepunktist, millest õiguse instituutide tarvitamine teistel otstarvetel, kui

neil, millega neid omal ajal ellu kutsuti, paisab üks mõjuvatest õiguse arenemise abinõudest vähemalt Rooma õiguses (v. Rudolph Söhm, Institutionen lk. 70 j. j.).

Kui õiguse instituutide vormide tarvitamine kõrvaliste otstarvete teostamiseks on õiguse arenemise ajaloos tähtsat osa mänginud, siis vaevalt võiks põhjust olla seda keelatuks lugeda isegi siis, kui maksvas seaduses selle kohta puuduks eriline norm.

Tegelikult aga käsitab maksev seadus sääraseid lepinguid lubatutena, mis selgesti nähtub B. E. S. § 2952, mille järgi siis, kui toimingut on tõsiselt tahetud, aga ta on varjatud mõne teise toimingu taha, on maksev tahetud toiming, kui selles ei sisaldu kolmandate isikute petmist, või kui sellega ei taheta saavutada midagi seadusevastast; silmakirjaks tehtud leping on ainult niivõrra maksev, kui ta on vajalik tõsiselt tahetud toimingu jõushoidmiseks.

Selle §-i sisu on küll äärmiselt napp, kuid selle nappuse peale vaatamata aitab ka sellest, et kõrvaldada igasugust kahtlust selle kohta, et põhimõtteliselt lubatud on ka fidutsiaarlepingud, kuna see § mõõduandvaks tunnistab kontrahentide tahte niivõrra, kuivõrra ta ei eksi avalik-õiguslike normide vastu.

Küsimuses kirjeldatud juhul on nõudja — pank see väljaspool teiste veksliaandjate kokkulepet seisev kolmas isik, kelle kasuks osaliste tahte järgi nende suhtes peab maksev olema nende poolt valitud vorm — vekslit erioigus kõige oma karmusega. Osaliste omavahelistes vahekordades on küll maksev lepingu sisemine külg, mille järgi nad ainult veksliaandja käemehed, kuid küsimus seda külge ei puuduta.

Ei puuduta küsimus ka kokkuleppe maksvast avalik-õiguslikust seisukohast, kuna protsessis seda küsimust üles ei võetud, mispärast ka siin tema arutamiseks vajadust pole.

Eespool toodud kaalutlustel tulen järeldusele, et küsimusele peab vastama jaatavalt.

Kirjanduse ülevaade.

Проф. П. М. Минцъ. Курсъ Уголовнаго Права. Томъ I. Общая часть. Рига. Типографія Мюллера. 1925. VI + 256 lk.

Томъ II. Особенная часть. Рига. Типографія Акц. О-ва „Ритъ“. 1928. VII + 441 lk.

Vene kriminaalõiguse süstemaatiline literatuur (mille allikateks olid N. S., R. T. S. ja U. N. S.) katkes pea täieliselt 1917. a. Balti riigid võtsid vene positiivse kriminaalõiguse 1917. a. seisukorras ühel või teisel kujul üle, arendades seda edasi; kuid tundus terav tarvidus uute kriminaalõiguse õperaamatute järgi, mis tingitud oli osalt sellest, et vanemad vene kriminaalõiguse õperaamatud raamatuturult kadusid ja need oli ainult juhuslikult võimalik saada, osalt ka sellest, et kriminaalõigus ka oma arengus seisma ei jäänud, vaid jõudsasti edasi liikus, mille tõttu ka endised vene õperaamatud vananenutena tundusid. Seepärast tuleb soojalt tervitada prof. Mintzi ülalinimetatud töö ilmutist, mis endes sisaldab süstematiseeritud kujul vähemalt ühe Balti riigi kriminaalõigusi. Prof. Mintzi töö on rajatud peamiselt U. N. S. (mis teatavasti okupatsiooni ajast saadik maksab Lätis ainsa positiivse kriminaalõiguse allikana) ja Läti uue kriminaalseadustiku kavale. Kuid palju ruumi on pühendatud ka võrdlevale materjalile, millest prof. Mintz eriti eriosas iga instituudi puhul käsitleb prantsuse Code pénal'i, 1918. a. Šveitsi kriminaalseadustiku kava ja 1927. a. Saksa kriminaalseadustiku kava. On endastumõistetav, et töö on varustatud rikkalikult saadetega kaasaegsele Lääne-Euroopa kriminaalõiguse literatuurile.

Esimene köide, kriminaalõiguse üldosa, jaguneb kolme ossa: kriminaalõiguse üldõpetused (n. n. sissejuhatav osa), õpetus süüteost ja õpetus karistusest. Parimaks nendest osadest tuleb kahtlemata tunnistada õpetust karistusest, mis võtab pea poole raamatust enese alla (lk. 122 lõpuni). Eriti põhjalikult käsitleb prof. Mintz vabadusekaotuslikke karistusi (lk. 157 j. j.), kus väärilist kirjeldust ja hinnangut on leidnud kaasaegsed, eriti Ameerika kinnipidamise süsteemid viimase ajani. Harilikudest kriminaalõiguse õperaamatutest lahkumisevalt on prof. Mintz tarviliku leidnud olevat isegi kaasaegsete vangimajade ehituse küsimustel peatuda, mis on üldküsimusele muidugi soodsaks illustratsiooniks.

Mõningaid märkusi võiks välja kutsuda vahest kriminaalõiguse üldõpetused ja õpetus süüteost prof. Mintzi käsitlusel. Autor tähendab ise (lk. 7), et ta üldiselt pooldab Bindingi normide teooriat, kuid seejuures teeb autor vahet vastavate küsimuste käsitlisesel *de lege lata* ja *de lege ferenda*. Kuid paistab, et Bindingi suuremaks teeneks, vaatamata asjaolule kuidas isiklikult suhtuda normide teooriasse, on see, et ta kriminaalõiguse terviku aluseks võttis oma normide mõistet, sellega ka *de lege ferenda*. Prof.

Mintz leiab aga võimaliku olevat *de lege ferenda* kriminaalõiguse aluseks võtta õigusvara mõistet umbes sel kujul, nagu see kujunenud Liszilil. See dualism algmõistetes toob paratamata kaasa teatavaid vastuolusid süsteemi ülesehitamisel. Samuti paistab vaeldav olevat prof. Mintzi seisukoht, et tsiviil- ja kriminaaldelikti vahe pesitseb ainult nende tagajärgedes (lk. 2). Säärase puhtvormilise jaotuse loogiline tagajärg oleks üldmõisteliselt ka püride langemine tsiviil- ja kriminaalõiguse süsteemide vahel. Kulgi ajaloolised nähtused tõendavad, nagu autor väidab, et üks ja sama tegu on olnud kord tsiviilõiguslikuks, kord kriminaalõiguslikuks deliktiks, näib siiski, et selleks olid sügavamad põhjused, miks üks delikt ühest valdkonnast teise sattus või üle viidi.

Käsitledes kriminaalseaduse ajalist maksvuspiirkonda (lk. 8 jj.) ja eriti põhiliselt, et kriminaalseadusel pole tagasiulatavat jõudu, on autor märkimata jätnud katse seda põhimõtet uue ajal teostada, muu seas ka Itaalia 1921. a. kavas ja Saksa kriminaalseadustiku uuemates kavades, kus n. n. kindlustusabinõude tarvitamise juures uuel seadusel on ka tagasiulatav jõud. See iseenesest näiliselt vähetähtis üksikasjaks on aga sümptomaatiline selle küsimuse arengul meie ajal, kus kindlustusabinõud ikka enam ja enam kasvavad välja tõrjuda karistusi positiivse kriminaalõiguse süsteemidest. — Mõõda minnes tuleks siinkohal tähendada, et kriminaalõiguse üldõpetuses kuuluvatest küsimustest on eeskujulikkude käsitlust autori poolt leidnud kurjategijate väljaandmise küsimus (lk. 17 jj.).

Nagu juba eespool tähendatud, baseerub prof. Mintz kriminaalõiguse üldõpetuses kul ka õpetuses süüteost Bindingi normide teoorial. Kuid kahjuks pole autor seda teooriat, mis iseenesest hüvitav, kuid ka raskesisuline, pikemalt käsitlenud, mis oleks olnud sellest teooriast järelduste tegemiseks teiste küsimuste suhtes hädatarviline.

Mis puutub süüteost õpetuse üksikinstiitutiidesse, siis tuleb jällegi tähendada, et nende seast on silmapaistvalt head ja põhjalikku käsitlemist on leidnud süüteost osavõtte õpetus (lk. 94 jj.). Ei saa aga märkusteta vastu võtta õpetust süüst, või õigem süüvormidest autori käsitluses (lk. 63 jj.). Autor viitab küll n. n. tahte- ja kujutlusteooriale, eeldades isiklikult vilmast, kuid tahteteooria nõrgad küljed ei leia küllalt silmapaistvat väljendust, mis aga autori seisukohast lähtudes (kujutlusteooria pooldaja) oleks soovitatav ja isegi tarviline. Silmapaistvam tahteteooria nõrkus, mille tõttu süütegijale isegi vastumeelset tagajärge tahtesse imputeeritakse, on näit. autori poolt märkimata jäänud. Samuti näib, et autor on märkimata jäänud asjaolu, et U. N. S. on rajatud süüküsimuses täieliselt tahteteooria alusele. Edasi võiks põh-

endatult vaielda autori seisukoha vastu, et kaasaegselt normaal-stüüvormina tahtluse alal erineb *dolus eventualis*. Ka siin peaks vahet tegema tahtluse teooriate vahel, millistele jagatud positiivsed kriminaal-õigused. Kui tahtlus on rajatud tahteteooriale, nagu näit. U. N. S., siis võiks muidugi eeldada *dolus eventualis*'t; veidi teiseks muutuks aga seisukoht, kui aluseks on võetud kujutlusteooria.

Mis puutub prof. Mintzi töö teisesse köitesse (eriosa), siis lütab see oma materjalirohkusega. Autoril on õnnestunud kõigest 400 leheküljele paigutada pea kõigi süütegude üksikasjalist käsitlemist. Ka sisuliselt peab tunnustama, et prof. Mintzi töö selles osas osutub parimaks venekeelseks õperaamatuks.

Üldiselt tuleb tähendada, et prof. Mintzi teos, mis eeskätt määratud õperaamatuks üliõpilastele — juristidele, sisaldab ka palju säärast materjali, mida igal kriminalistil tuleb tegelikus elus tarvitada ja mida muidu süstematiseeritult raske koguda. Kuigi teos on eeskätt sobiv Läti oludes, siiski leiavad ka meie kriminalistid ses õperaamatus meie oludes kohast, eriti aga siis, kui meil maksuma hakkab Uus kriminaalseadustik, mis on ju rajatud U. N. S.-le.

Kokkuvõttes peab tunnustama, et prof. Mintzi töö, kui keeleliselt ka meile kättesaadav, täidab tunduva lõhe ka meie kriminaalõiguslikus kirjanduses.

K. Saarmann.

Riigikohtu seletused Balti tsiviilõiguse alal 1920.—1929. a.

„Sõnavara“ kirjastus, Tartus, 1929. a.

Meie eestikeelne kirjanduslik toodang on juriidiliste käsiraamatute poolest üsna vaene. Et vastu tulla tungivatele elunõuetele ja kergendada juristidele-praktikutele Eesti vabariigi ajal ilmunud ja „Riigi Teatajas“ laiali pillatud seaduste kohaldamist ning enam-vähem süstemaatiliselt koondada meie riigikohtu otsuseid ühel või teisel õiguse alal, — on mõned kirjastusärid kui ka eraisikud viimasel ajal hakanud välja andma käsiraamatuid, näiteks administratiivõiguse alal kooli-, aktsiisi-, tolliasjanduse kohta j. n. e. — Selliste käsiraamatute väljaandmise mõtte on kahtlemata tervitatav. Mis aga puutub selle mõtte teostamise viisise ehk meetodisse, siis illustreerib seda eriti kujnkalt arvustatava raamatu käsitlemine.

See raamat kannab pealkirja: „Riigikohtu seletused Balti tsiviilõiguse alal.“ Kuid et raamatu puudub tavaline eessõna ehk sissejuhatus, mis selgitaks raamatu eesmärki, koostaja poolt tarvitatud töömeetodit ning lõppeks — mis kõige tähtsam — näitaks allikaid, kust on võetud tsiteeritud riigikohtu „seletused“, — siis peab esimesel hetkel lugeja, eriti aga jurist, tahtes või tahtmata küsima, mis riigikohtu „seletused“ need õieti on, millega raamatu väljaandja

tahab tutvustada lugejaskonda. Igatahes ei anna selle küsimusele vastust raamatu kolmandale leheküljele eessõna asemel paigutatud lühike (10-realine) märkus selle kohta, et „käsiolev väljaanne sisaldab riigikohtu seletused, mis on avaldatud kuni 1. jaanuarini 1929. a.“ — Kuigi raamatu pealkirjas leiduv sõna „seletused“ võib olla teatavas mõttes arusaadav ja õigustatud grammatilisest ning igapäevse kõnekeelse seisukohast, on see väljendus siiski juriidiliselt ebaselge ja problemaatiline ning õigusteaduse käsiraamatu pealkirjas mittekohane seda enam, et tähendatud väljendust tarvitatakse siin kõrgema kohtu otsuste kohta. — Igapäevses elus, isegi juristide seas, kõneldakse sagedasti kassatsioonikohtu „seletustest“, kusjuures nende all mõeldakse kõrgema kohtu otsuseid, kuid see väljendus on tundmatu maksvale tsiviilkohtupidamise seadusele. Viimase §§ 813 ja 815, mis räägivad Senati otsuste kohuslikkusest; tunnevad vaid Senati otsuseid ja määrusi (решение, определение), aga mitte seletusi (разъяснение). Veel enam, kohuslikku jõudu omavad üksi ametlikus kogus juhtnõuiks trükitud otsused. Nende järele peavad ka kõik kohtuasutised käima (vaata Senati otsuseid nr. 106 — 1889. a., nr. 86 — 1893. a., nr. 122 — 1896. a. ja nr. 105 — 1899. a.), kuna aga trükkis avaldamata otsus on kohuslik ainult asjas, mille kohta ta käib.¹ — Kõnesoleva raamatu koostaja nimetab juba eespool tsiteeritud eessõna aset ääritvas märkuses tema poolt kogutud riigikohtu otsuseid märkuse esimeses lõikes „seletusteks“, teises aga „otsusieks“, kusjuures tähendatakse mõlema kohta, et nad on „avaldatud“ ja „välja kuulutatud“, millest peab paratamata järeldama, et kõik kogus esitatud otsused on avaldatud ja ära trükitud, nagu seda nõuab seadus, ametlikus „Riigi Teatajas“ ilmsana ilmavas riigikohtu otsuste kogus ning seega omavad kohuslikku jõudu Ts. Kp. S. § 815. mõttes. See järeldus on seda enam mõõdapärasamatu, et koostaja kuskil ei räägi, mis-sugusest allikast nimelt on tema ammutanud kogutud „seletused“. Eriti ei lausu ta sellest sõnagi, et on tarvitanud juriidilises ajakirjas „Õigus“ refereeritud riigikohtu otsuseid. Seega võib ettevalmistamata lugeja paha aimamata peale raamatu „eessõna“ läbi vaatamist, seda n. ä. puhta rahana võttes, kohaldada kogus trükitud otsuseid Ts. Kp. S. § 815. kohaselt ilmtingimata üldsüduvatena. Kui aga see lugeja osutub ettevaatlikumaks ja vaatab järele riigikohtu otsuste

¹ Jätan siinkohal lahtiseks väga vaieldava küsimuse ametlikus kogus juhtnõuiks avaldatud kassatsioonikohtu otsuste ilmtingimatust kohuslikkusest. Selle kohuslikkuse vastasteks on paremad vene protsessualistid Vaskovski, Engelmann, Jablotškov. Prantsuse ja Saksamaa, Austria, Belgia ning Itaalia ei tunne kõrgema kohtu otsuste kohuslikkuse instituti analoogilistes asjades.

ametlikust kogust, siis ei lela ta oma imestuseks hulka kõnesolevas raamatus tsiteeritud otsuseid. Nimelt on kõik kogus sõnadega „Riigik. tsiv. osak. t.“ ja „tsiv. osak. toim.“ märgitud otsused omal ajal refereeritud „Õiguse“ vastavates numbrites ning seega ei oma mingit põhimõtet ega ka kohtutele üldisiduvat tähendust teiste analoogiliste asjade otsustamisel, vaid käivad ainult üksiku konkreetse juhu kohta (Ts. Kp. S. § 813). Seda vaikimist allikate kohta, kust koostaja poolt on võetud otsused, tuleb pidada koostaja kardinaalseks veaks, mis on täiesti andestamatu. Rääkimata võhikutest ja paljudest mitmesuguste administratiivvalade ametnikkudest, kes hakkavad tarvitama käesolevat raamatut, — leiaks küll vaevalt iga jurist kohe, et koostaja poolt lühendusega „ts. os.“ märgitud otsused leiduvad ametlikus kogus, kuna „Riigik. tsiv. osak. t.“ ja „tsiv. osak. toim.“ all tsiteeritud otsused on omal ajal lihtsalt „Õiguses“ refereeritud.¹

Mis puutub materjali süstematiseerimisse, siis peab seda tunnistama kordalainuks ja praktilistele nõuetele vastavaks, kuna riigikohtu otsused on seatud järjekorda vastavalt Balti Eraseaduse paragrahvidele, s. t. iga §-i all on toodud vastavad otsused, mis hõlbustab märksa raamatu käsitamist. Kuid ka selles suhtes tuleb ära märkida mõned puudused. Nii, näiteks, katsub koostaja üldiselt kinni pidada süsteemist, et mitme §-i kohta käivad otsused on paigutatud ühe §-i alla, kuna teiste §-ide all leidub lihtsalt saade sellele §-le, mille all on trükitud vastav otsus. Ent ka siin on märgata järjekindluselust, kuna terve rida otsuseid on trükitud kaks ja isegi kolm korda mitmesuguste §-ide all (nii näiteks, nr. 79 — 1921. a. §§ 591. ja 714. all, nr. 300 — 1927. a. §§ 938. ja 1822. all, nr. 105 — 1922. a. §§ 713. ja 2913. all, nr. 64 — 1925. a. §§ 817. ja 3154. all, nr. 83 — 1921. a. §§ 2941. ja 3210. all, nr. 70 — 1921. a. §§ 3221. ja 3226. all, nr. 101 — 1922. a. §§ 929. ja 4104 all, nr. 102 — 1922. a. §§ 8312. ja 4116. all, nr. 40 — 1924. a. §§ 3441. ja 4552. all ja paljud teised). Need ei millegagi põhjendatud kordamised tõstavad märksa raamatu suurust ja seega ka selle hinda.

Teistest raamatu puudustest, mis iseloomustavad väljaande lohakust ja pealiskaudsust ning raskendavad raamatu tarvitamist, peab ära tähendama järgmist. B. E. S. § 1877 all on kolmanda teesina tsiteeritud ts. os. otsus № 3 — 1924. a., mis on aga tõeliselt üldkogu otsus sama numbri all. § 27 all toodud otsuse № 94 — 1922. a. viimane lause on lõpetamata („Samuti tuleb õigeks võtta kassaatori tähendus“ pro

¹ Selle pooltest on palju parem „Riigikohtu administratiiv-osakonnas 1920.—1927. a. lahendatud küsimused“, kokku kogunud osakonna sekretär J. Valge, Tartu, 1929. a., kus pole mitte ainult selgitatud väljaande eesmärki, vaid on ka täpsalt näidatud allikad, kust koostaja on võtnud materjali.

„samuti tuleb õigeks võtta kassaatori tähendus Ts. Kp. S. § 131 1(706) rikkumise peale Rahukogu poolt“). Tsiteerides § 532 all otsust № 78 — 1922. a. selle kohta, et B. E. S. järgi rendibinnaks ei või olla tööd, koostaja ei märgi sealsamas ära, et § 4033 all leidub lüelikum ja hilisemast ajast pärit olev otsus samas küsimuses, ja nimelt № 78 — 1925. a. Edasi peab alla kriipsutama tülikat viga B. E. S. paragrahvide numeratsioon, ja nimelt on §§ 2681 ja 2738 vatele paigutatud §§ 2451 ja 2476. See asjaolu võib eksiteele viia lugejat, kes otsides otsuseid §§ 2451 ja 2476 kohta ning mitte leides neid seal, kus nad peaksid olema, võiks tulla järeldusele, et nende §-ide kohta ei ole rügelkohus teinud ühtegi põhimõtet otsust. Raamatu lõppu, sisukorra järele, on koostaja poolt paigutatud riigikohtu otsused, mis „on ilmunud raamatu trüki olemise ajal“. Nende hulgas leidub ka ts. os. otsus № 52 — 1927. a. kontokorrent ehk jooksva arve loomu kohta. Sama otsuse sisu on aga juba ära toodud raamatu tekstis § 3106 juures № 15 — 1927 all sel kujul, nagu ta oli refereeritud „Õiguses“ № 2 — 1927. a. On väljaspool kahtlust, et see otsus on avaldatud ametlikus kogus ammu enne (vähemalt aasta varem) kõnesoleva raamatu väljaandmist 1929. a., nii et selle otsuse tekstist väljajätmist võib seletada ainult asjaoluga, et väljaandja pole küllaldase hoole ja lähelepanuga asjasse suhtunud. Olles hiljaks jäänud selle otsuse trükkimisega, väljaandja oleks võinud äärmisel juhul piirduda järeloas või lisas lihtsalt tõsiasja fikseerimisega, et § 3106 all trükitud otsus on avaldatud № 52 — 1927 all vastavas ametlikus kogus, kuna ta nüüd võtab oma alla 2½ lehekülge ning kordab juba tsiteeritud otsuse sisu. Lõppeks peab konstateerima tervelt viie ametlikult välja kuulutatud riigikohtu otsuse väljajätmist ja nimelt № 78 — 1921. a., №№ 95 ja 96 — 1922. a., № 77 — 1925. a. ning № 57 — 1926. a. Need otsused on siiski teatud tähtsusega, kuna neis räägitakse: universaalvõituse piiridest äärmise vajaduse korral, nõuetest testamendi tunnustajate kohta, välisvaluutas sõlmitud lepingu hinna kindlakstegemisest, viivituse tagajärgede tühistamisest, kui mõlemad pooled on sellesse langenud. Jättes välja praegu tähendatud otsuseid koostaja toob terve rea korduvalt eitetulevaid otsuseid, mis kuuluvad meie kassatsioonikohtu tegevuse esimesse ajajärku ega paku midagi uut, näiteks, №№ 2, 11, 13 ja 18 — 1920. a., №№ 65, 68, 70, 75, 79, 83, 86, 93, 94, 96 ja 106 — 1921. a. №№ 83, 88, 91, 94 ja 102 — 1922. a. Need otsused olid võib-olla väga tarvilikud omal ajal, kuna nad juhtisid meie noore äsja oma jalule tõusnud kohtu esimesi samme, kuid praegusel ajal koormavad nad asjata arvustatavat käsiraamatut. Nii mõnigi neist oleks võinud välja jääda juba sel lihtsal põhjusel, et meie riigikohus on teatavasti mõnes üksikus küsimuses oma endist seisukohta revidiirisele võtnud ja pärastistes

otsustes koguni vastupidisele seisn kohale asunud. — Muuseas pean kohe tähendama, et käesoleval korral on väga raske teha etteheiteid raamatu koostajale ühe või teise otsuse väljajätmise ning teiste mittetarvilikkude otsuste äratrükkimise pärast, kuna koostaja ei ole kahjaks lugejaskonda tutvustanud oma töö eesmärgi ja ülesannetega.

Olgu kuistahes, kuid kindel on see, et praegusel kujul võib kõnesoleval käsiraamatul olla ainult minimaalne kasu. Juba ammu on tähele pandud, et kümnete ja sadade vanade ning uute kassatsioonkohtu otsuste ebasüstemaatiline kogumine, mis ei anna sagedasti midagi põhimõttelist, teiste sõnadega: kõrgema kohtu otsustest ammutatud läbitöötamata materjali toores kokkukuhfamine, — ei suuda edasi anda kõrgema kohtu täpsat mõtet ning võib seetõttu olla pigemini asjale kahjulikuks kui kasulikuks. Otsuste avaldamine ehk trükkimine, mis ei anna midagi uut, on hädaohtlik just seega, et igas ilmavas kassatsioonkohtu otsuses otsitakse mingi küsimuse põhimõttelist lahendust, ning kui ei leita seda otsukohe ja selgesti väljendatuna, siis katsutakse vähemalt välja lugeda midagi uut nõndaõelda ridade vahelt. See nähtus on täiesti arusaadav psühholoogilisest seisukohast, ent tal võivad olla vahel ebasooitavad tagajärjed. Nii oli hiljuti „Õiguse“ № 2 — 1929. a. refereeritud riigikohtu ts. osak. otsus № 630 — 1928. a., mis õieti midagi uut ei sisaldanud, vaid lihtsalt fikseeris, et Ts. Kp. S. § 160 järele: „kõik otsuste täitmisel tekkivad tülid, samuti kaebused täitmisel sündinud viivituste üle, alluvad rahukohtunikule, kelle jaoskonnas otsuse täitmine toimub, kuna kaebused kohtupristavi isikliku tegevuse üle alluvad kohtuasut. seaduse § 330. juhatusel rahukogu esimehele.“ Sellest otsusest, mida küll ei oleks vaja olnud ära trükkida, luges keegi rahukohtunik välja rohkem, kui ta sisaldas ning toetudes sellele, jättis tagajärjeta kaebuse, millele ta oleks pidanud andma kätku Ts. Kp. S. § 160. korras, motiveerides oma tagasilükkavat resolutsiooni sellega, et edaspidi peavad kõik kaebused kohtupristavite peale sisse antama rahukogu esimehe nimele. Argu arvatagu, et toodud kurioosum on üksik juht, n. õ. erand üldreeglist. Vastuoksa, tuleb kurbusega konstateerida, et meil on palju tegelikke juriste, advokaate ja kohtunikke, kelle juriidiline tarkus piirdub Senati ja Riigikohtu otsustega, milles nähakse mingit absoluutset tõtt, mingit igavest pühadust. — Sääraste kogude vähemaks puuduseks pole ka asjaolu, et nende koostajad, samuti kui „Riigikohtu seletuste“ väljaandjagi, ei väljenda mitut sama asja kohta käivat kassatsioonkohtu otsust ühe teesiga (selle puuduse all kannatab suurel määral prof. Tjatrjumovi kogu, kuna prof. Gordoni, Nolkeni ja Borovikovski raamatutele ei saa seda ette heita). — Viimasel ajal on välja töötatud hoopis uus sääraste kogude tüüp, nagu näiteks prof. Vormsi ja Eljaše-

vitši Praktiline ja teoreetiline kommentaar vene tsiviilseadustiku kohta, prof. Jablotškovi Praktiline kommentaar tsiviilkohtupidamise seaduse kohta ning samuti ka tuntud saksakeelsed kogud, nagu Plank, Oertmann ja teised, milles leiduvad lühikesed, ümberlöödud ja süstematiseeritud kassatsioonkohtute otsused ning joonealused bibliograafilised märkmed aine uuema kirjanduse kohta. Üksi nllsuguse töömeetodi puhul arvustatav kogu oleks võinud tuua tõsist kasu meie õigusteadusele. Oma praegusel kujul võiks ta sisaldada lihtsalt riigikohtu otsuste nimekirja B. E. S. paragrahvide järjekorras, kusjuures oleks ka ära tähendatud, kust võib leida vastavat otsust, kas ametlikust kogust või „Õigusest“. Sel korral oleks ka raamatu hind teine, kui praegune, mis ületab niikuinii selle tegeliku väärtuse vähemalt ühe krooni võrra, arvesse võttes trükipoognate arvu (arvustatava raamatu hind on 2 kr. 50 senti, kusjuures raamat sisaldab 8 trükipoognat). —

Lõpuks julgen avaldada soovi, et sama koostaja toimetusel lähemal ajal ilmuv raamat „Riigikohtu seletused tsiviilkohtupidamise seaduse alal 1920.—1929. a.“ ei kannaks sama ebasüstemaatikkuse ning tähelepanematult töösse suhtumise jäljendit, mis iseloomustab arvustatud kogu. — **Paul Poom.**

Dr. v. Scheurlen: Die Blutgruppen und die Senatsbeschlüsse des preussischen Kammergerichts.

Münchener medizinische Wochenschrift 1929 Nr. 20, S. 847.

Preisi kohtukoja 8. tsiviilsenati otsus¹ 11. oktoobrist 1927. a. ja selle presidendi Leonard i eitav seisukoht (Vt. Deutsche Juristen-Zeitung, 1929, H. 2. S. 135) vererühmade tarvitavuskõiblikkusest kohtupraktises lapse isa (ema) selgitamiseks, leiavad refereeritavas artiklis teaduslikult põhistatud arvustuse. Sellisele viidakule seisukohale asumise põhjuseks peab autor asjaolu, et loodusteaduslikke küsimusi lahendamata on asunud isikud, kellel puudub sellekohane ettevalmistus, millest ka tingitud omasugune arusa-

¹ Preisi kohtukoja 8. tsiviilsenati otsus 11. oktoobrist 1927, millega algas arusaamatus selles küsimuses kohtute tegeluses, algab: „Eine offenbare Unmöglichkeit im Sinne der §§ 1591, 1717 BGB. liegt nur dann vor, wenn nach den gesicherten Ergebnissen der Wissenschaft auch die entfernteste Möglichkeit der Erzeugung des Kindes ausgeschlossen ist, d. h., wenn gegen die Abstammung so zwingende Gründe sprechen, dass sie bei vernünftiger Erwägung mit dem Menschenverstande unvereinbar erscheint.“

Ein dieses gesetzliche Mass erreichender Nachweis der offenbaren Unmöglichkeit der Abstammung kann nach den bisherigen Forschungsergebnissen durch Blutuntersuchung nicht geführt werden.

mine käsitletavast küsimusest ja mis ei lubagi eeldada jõudmist mõnele vähegi lugupidamisväärsel seisukohale.

8. senat teatab, et ta ise on katsunud järele selle uue teadusliku õpetuse tulemused ja selleks tarvitavad menetlused. Tegelikult pole seda aga tehtud. On ju võimalik saada teatud ülevaadet küsimusest ka kirjanduse abil (milles seisabki 8. senati järelekatsumine), kuid ei suuta kriitiliselt suhtuda esitatud andmesse, peab tundma põhjalikult küsimust. Selliselt saadud ülevaade pole aga uurimismenetluste järelekatsumine. Teaduslik väärtus on vererühmade uurimisel ainult siis, kui määratakse nii vereliblede kui ka vereseerumi omadus. Senat ei arvesta aga seda. Nii toeb ta muuseas cand. jur. dr. Diamantopulos'e ühele juhuslikule teadaandele, kes töötades ainult ostateud hemotestiga, seda mitte kordagi proovides, tegi oma mahategeva otsuse, määrtates ainult vereliblede omadust.

Veel pillikamalt näitab küsimuse mittetundmist Leonard'i väljendus, et meditsiinilise teaduse tähtsad esindajad suure kindlusega väidavad et „iga inimene kuulub samasse vererühma, kuhu kuulub üks ta vanemaist“. Kuid kuskil pole seda mitte keegi väitnud, küll võib aga sellist tõlgendust leida küsimuses võhik, kellel pole selged pärvusreeglid. Tõepoolest on aga võimalik, et isa kuulub A vererühma, ema B vererühma, kuna laps kuulub O (null) vererühma.

Ka näited, mis on toodud kirjandusest 8. senati seisukoha kaitseks, osutuvad lähemal vaatlusel koguni senati seisukoha ümberlõkkavaks faktideks. Nii toeb senat taanlase Thomsen'i kirjutisele, kes on uurinud 213 perekonda, leides nendest kaks last, kellel polnud vanematega sarnaseid vereliblede omadusi. Kuid senat jätab mainimata, et samas kirjutises Thomsen toonitab, analüüsides seda kaht juhtu, et need mõlemad olid eelalulifised lapsed, kellest ühe emale makstakse isegi teise mehe poolt alimente. Need juhud ainult kinnitavad reeglit. Umbes samased on ka teised näited kirjandusest, kus autorid ise juba mõõnavad vigade võimalusi (nt. proovide äravahetamine jne.), kuna senat seda ei arvesta, vaid koguni võimatuks peab neid oletusi.

Enese teadumusist näiteid tuues toonitab autor, et 320 kohtumeditiinilisest uurimisest on võidud vererühmade määramisega 29 juhul isana näidatuid kahtlustuse alt vabastada. Eriti huvitav on üks juht, kus mees süüdistas naist abielu rikkumises ja ei pidanud 2 last omaks. Vererühmade uurimisel selgus, et ema kuulub O rühma, mehe poolt laste isana näidatud mees samuti O rühma, kuna üks lastest kuulus A ja teine B rühma. Neil andmel autor ei pidanud süüdistatut laste isaks. Mees oma verd uurimiseks ei lubanud, kuid autor oletas, et laste vererühmade järele peaks ta kuuluma AB rühma. Kaks aastat hiljem, kui mees hakkas uuesti kveruleerima, saadi talt verd

uurimiseks ja siin selguski, et ta kuulub AB-rühma. Kahel juhul, kus vererühmade uurimine näitas lastel vanematest erinevaid vererühmade omadusi, andsid ka emad järele, et nad on teiste meestega läbi käinud. Ühel juhul võidi vererühmade määramisega ka leitud lapse ema kindlaks teha. Autor toob veel teisi huvitavaid näiteid.

Lõpuks avaldab autor kindlat lootust, et kohtunikud ei jäta kasutamata, vaatamata senati otsusele, vererühmade määramist isa (ema) selgitavais protsessides ja soovitab, et valevandumisest hoidmiseks tuleks alati enne teha vererühmade uurimine ja kui see ei peaks aitama, siis alles asjaosalistelt vanne võtta. Üldiselt võib aga, teadumusi arvestades, 10% juhtudel juba ainult vererühmade määramisega õigete otsusele jõuda.¹

Vold. Üprus.

Prof. V. Sinaiski: Isiklik nõudmine ja kreditori isikuga seotud nõudeõigused.

„Jurists“ nr. 3, 1928. a.

Rooma õiguse normid, mis kohalikkude seaduste kogu 3. köitesse üles võetud, on jätnud meile päranduse, mis isade ja vanaisade pärandusena suurimat aukartust väärrib, mis aga ühtlasi on niivõrra vananenud, et meie — lapsed tihti peale nende otstarbekohasust meie elu seisukohalt enam ei taju.

I. Ja tõesti, võtame näiteks art. 3468, mis kõneleb sellest, et kõik nõudmised, mille täitmine kas poolte kokkuleppel või seaduse põhjal on seotud kreditori isikuga, ei või olla edasiandmise objektiks, ja küsime endalt, kas edasiandmise keelu alla kuuluvad kõik need nõudeõigused, mille kaitseks on isiklikud nõudmised, millest kõnet võrdlemisel vähes- te meie seaduse paragraafides, mis samuti Rooma õigusest võetud. Need paragraafid on 815 ja 816 (võetud Mälenbruchist), 1354 (Glückist), 3014 ja 3015 (kust Bunge nad võtnud, pole teada), 3468—3469 (kaudne seade isiklikule nõudmisele, esimene Mälenbruchist, teine Wangerowist) ja 4485 (Mälenbruchist ja Shtenisest.)

Neid paragrahive lugedes märkame kõige pealt, et isiklik nõudmine ja kreditori isikuga seotud nõudeõigus vastastikku ühtuvad ainult 4485. paragrahvis. Selle paragr. järgi õigus tühistada kinkl kingisaaja tänamatuse tagajärjel ei lähe kinkija ega ka tänamatu kingisaaja pärijatele üle ja kinkijal on ainult õigus kingisaaja vastu isiklikku nõudmist tõsta asja tagasiandmiseks jne. Nimetatud paragr. kommenteerijad (Vene tsiviilkoodeksi kava motiivid lk. 262 ja Erdman

¹ Võrdluseks tlalesitatule: Der Beweiswert der Blutgruppenuntersuchung im Zivilprozess bei streitiger Vaterschaft, von Landgerichtsrat Dr. Kurt Meyer (Verlag Georg Stilke, Berlin, 27 lk., hind 1 saksa mark, kui kohtuniku seisukoht vererühmade määramise küsimuses. V. Ü.

IV, lk. 459) pühivad sellele paragraafile laiendatud tõlgendamist anda selles mõttes, et kui kinkija juba nõudmise esitanud, siis läheb nõudmine sel juhul üle tema pärijatele üldise põhimõtte alusel (§§ 2639 ja 2646).

Kuid sellise tõlgendamise juures tuleb eeldada esitatud nõudmise muutmatus, s. l. et teda kinkija poolt lõpetada ei saa, mis silmanähtavalt ei ole õige. Seepärast tühistab see laiendatud tõlgendamine kindlat poolte kohustise põhimõtet. Seejuures näitab §§ 2639 ja 2646 lähem analüüs, et nendega nimetatud § 4485 laiendatud tõlgendamist täielikult põhjendada ei saa. Ennem tuleb otsida põhjendust Rooma õigusest — Rooma *Litis Contestatio*'st ja formulaarprotsessist, kuid ka need vormid on kõige vähem kohaldatavad meie juhtudele meie ajal.

Seepärast näib, et õigem oleks asuda seisukohale, et juhul, kui kohtule on esitatud tõendused, et kinkija, vaatamata nõudmise esitamisele, ühel või teisel kujul kingisaajale on andeks andnud, siis hoolimata nõudmisest ja kinkija surmast, kohtul ikkagi on õigus pärandajatele tagasi läkata päranduseandja poolt tõstetud isiklikku nõudmist. See on tähtis eriti neil juhtudel, kus päranduse avamine sündis mitte pärandaja surma alusel vaid teistel põhjustel.

II. Kui § 4485 analüüs lahendab küsimuse isikliku nõudmise siduvusest isiklike õigustega (isiklik side § 2646 järgi), siis tekib küsimus, kas võib seda sidet tunnustada ka teistel puhkudel, kus see otseselt paragrahvist ei järgne, s. o. seaduse (§ 3468) alusel? Rooma õiguse ja selle arenemise ajaloo puuduline tundmine võib sel alal äärmiselt mittesoovivatele tagajärgedele viia.

Need, kes Rooma õigust põhjalikult tunnevad, ei imesta sugugi, et Rooma õigus tarvitab terminit „isiklik“ praeguse „kohustuslik“ (обязательственный) asemel ja seepärast tekib õiguses segadus, sest nüüd mõistetakse sõna „isiklik“ otseses mõttes. Asi seisab selles, et varemalt oli kohustis põhimõttelt puhtisiklik kohustis selle sõna otseses mõttes, eitades alul täielikult igasugust üleandmise õigust. Oli vajalik suur töö juristide ja seaduseandluse poolt enne kui isikliku kohustise printsiip muutus ja tressio võimalikuks sai (nõudeõiguse edasiandmine ilma võlgniku nõusolekuta).

Legis actiones ei lubanud samuti ka kohtulikkumandaati. Õiguse enese delegeerimine polnud võimalik muidu kui ainult üheajalise kohustise kustutamise ja uue kohustise loomise (*novatio*) teel, millel sama objekt. Seisukord muutus pisut kergemaks formulaarprotsessi ajal (kohtuliku mandaadi lubamine ja *actiones utiles* tekkimine). Alles keisririigi ajal tekkis see *cessio*, mida tunneb 3. kõi de ja mille alusel *cessinarius* saab omale kindlustatud nõudeõiguse, mille talle annab *cedens* ilma deebitori nõusolekuta.

Seepärast, kui kõne all olid isiklikud kohustised selle sõna otseses mõttes, siis pidid klassikalised

juristid oma mõtet täpsamalt formuleerima. Näiteks ütleb Ulpianus: *Operae in rerum natura non sunt. Sed officiales quidem futurae nec cuiquam alii debere possunt quam patrono, cum proprietates earum et in edentis persona et in ejus cui eduntur constitit: fabriles autem aliaeque eius generis sunt, ut a quocumque cuiusque solvi possint. Sane enim, si in artificio sint, jubente patrono et alii edi possunt.* (D. 38, 1, 9.)

Näeme, et Ulpianus peab tarvitama hulka sõnu selleks, et siin isiklikku nõudmist väljendada (see tekst on aluseks §-le 3469; vt ka § 3468 allikaid, milles mu seas kõneldakse *habitationis* ja *usus*'est). Seepärast ei maksa imestada, kui 3. osas segadus valitseb mitte ainult terminoloogia suhtes, vaid isegi vana aja ja kaasaja õiguse mõistete suhtes, mis ära segatud. Jurist, kes neist tahab aru saada, peab olema täielikult relvastatud, tundma hästi mitte ainult Rooma õiguse süsteemi, vaid ka ajalugu. Kui palju tööd oleks kohtutel vähem, kui palju väheneks kodanikkude kulu ja volinikkude ebaõiged vaated oma klientide õigustele, kui tsiviilseadused, mis juba iseenesest keerulised, reformitaks nii nagu seda nõuab praegune elu ühes selle unte arusaamistega.

M. Nurk.

Prof. V. Sinaiski: „Oststarbekohasus ja tingimused seaduste tõlgendamisel“.

„Jurist“ nr. 3, 1928. a.

Autor käsitleb järgmise juhu juridilist külge, mis läinud aastal Lätis aset leidis.

10. mail 1928. a. kutsus Riia 2. jaoskonna kohtu-uurija ülekuulamisele Lāti seimi rahvasaadiku J. Goldmani, keda süüdistati kodanik Berghoci obligatsioonide omandamises. Pärast ülekuulamist nõudis kohtu-uurija Goldmaniselt tõkkeabinõuna kohtu eest kõrvalholdmise vastu kautsjoni omandatud obligatsioonide väärtuses. Kui Goldmanis kautsjoni sisse maksta ei jõudnud, teatas kohtu-uurija rahvasaadikule, et ta on areteeritud, ja vangivahtide saatel toimetati J. Goldmanis keskvangimajja.

Sündmus tekitas kogu Lätis suurt sensatsiooni. Kohtu-uurijale tehti etteheiteid, et ta seadustest üle olevat astunud areteerides rahvasaadiku, kelle isikupuutumatus kindlustatud põhiseaduse § 29.

Autor käsitleb alul rahvasaadiku mõistet ja selle puutumatus nii, nagu see praegusaja riigioiguse teoorias välja kujunenud ja parlamentaristlikkude riikide praktilises tegeelikut läbi viidud. Ühtlasi juhitakse tähelepanu mitmesugustele iseärasustele rahvasaadiku sõnavabaduse ja isikupuutumatus teostamisel üksikutes riikides. Nii tsiteerib autor Hiina vabariigi põhiseaduse § 68., mis näeb ette parlamendilikkude puutumatusi s t u n g j ä r g u ajal

Mis puutub rahvasaadiku isikupuutumatus e läbiviimisele Lätis põhiseaduses, siis tahab autor kõige

pealt selgusele jõuda, missugune kriteerium Lätis selle küsimuse otsustamisel mõõduandev peaks olema. Isegi kõige põhjalikum seaduse jälgimine ja võrdlemine, ütleb V. Sinaiski, ei ole küllaldane seni kui seaduse tõlgendamisel teatav kindel kriteerium üles pole seatud.

Läti põhiseaduse § 29 kõlab järgmiselt: „Seimi liiget võib areteerida ja tema juures läbiotsimisi toime panna ja ka muul viisil tema isikuvabadust kitsendada ainult seimi nõusolekul. Seimi liiget võib areteerida otseselt kuriteolt tabamisel. Seimi liikme areteerimisest tuleb 24 tunni jooksul teatada seimi juhatusale, kes sellest teatab järgmisel seimi koosolekul otsustamiseks, kas seimi liiget vahi all hoida või teda vabastada. Istungjärgu vaheajal kuni istungjärgu avamiseni otsustab seimi liikme vahi all olemise suhtes seimi juhatus.“

Läti põhiseaduse järele, jätkab V. Sinaiski, on selge, et kontroll seimi liikme areteerimise üle allub seimile enesele. Siin on läbi viidud põhimõte, et mitte töö ei kaunistata rahvasaadikut, vaid rahvasaadiku au. Selles mõttes erineb Läti põhiseadus paljudest teistest põhiseadustest ja ka tavalisest riigioiguse teooriast. Siiski on selge, et ilma seimi nõusolekuta milgi tingimusel ei või rahvasaadikut areteerida, sest põhiseaduse § 29 kõneleb täht-tähelt „igast juhust“. Seepärast tuleb järeldada, et kohtu-uurija peab teatama igast rahvasaadiku areteerimisest seimi juhatusale, sest seimi luba rahvasaadiku vastu kohtulikku eeluurimist alustada ei või tõlgendada kui luba rahvasaadiku areteerimiseks, paistku tõlgendamine nii otstarbekohane, soovitav ja õige kui tahes. Seimist enesest oleneb, kas areteerimist lubada või mitte. See asjaolu, et seim võib keelduda lubaandmisest rahvasaadiku areteerimiseks või läbiotsimise toimepanemiseks tema juures ja ühtlasi kohtuasutisi rumalasse seisukorda asetada ning eraisikute huviseid puudutada, pole eriti tähtis, sest säärane on seaduse mõte: rahvasaadiku au on kõrgemal kui kohtuasutise võimalikud raskused ja kodanikkude erahuvid.

Areteerimine puudutab iga kodaniku au, eriti aga rahvasaadiku oma. Ühes rahvasaadiku areteerimisega kannatab ka seimi enese au. Juba Cicero ütles, et hea valitsus eeldab kõige pealt valitseja autoriteedi kõrgelseisimist valitsetavate silmis. Seepärast nõuavad põhiseaduse § 29 õiget täitmist mitte ainult seimi ja tema liikmete huvid, vaid ka kogu riigi huvid. Seega seimi liikme ja ühes sellega ka kogu seimi au kaitsemise kriteerium on ainus õige kriteerium Läti põhiseaduse §§ 29. ja 30. tõlgendamisel. Seejuures ei või tugeda ei Läti senati varemale praksisele ega ka välisautorite teostele, mis käsitlevad teisi olukordi ja teisi põhiseadusi. Läti senati praksis aga puudutab Asutavat Kogu, mil veel põhiseadust ei olnud ja kus rahvasaadiku isiku-

puutumatus kohta ainult üldisi õiguse põhimõtteid rakendati.

Seaduste ja vastavate institutide õige tõlgendamise seisukohalt ei ole tarvilik mitte ainult õige tõlgendamise kriteerium, vaid selle juurde tuleb arvata ka seaduse iseloom, mida tõlgendatakse. Käesoleval juhul on tegemist n. n. põhiseaduse tõlgendamisega ning rakendamisega. Seepärast oleks eksitus vaadelda seda kui harilikku seadust ja selle alusel tõsta väiteid tema laendatud tõlgendamise vastu.

Põhiseadus ei ole mitte harilik seadus, mis siiduvuses teiste seadustega, vaid ta on just aluseadus, s. t. muutmatu ja selle muutmist ei taheta näha hea meelega, mispärast ka selle muutmiseks erilised kõrged nõuded üles seatakse. Juba see asjaolu iseenesest peaks hoiatama põhiseaduse tõlgendajaid, et nad selle seaduse interpreteerimisel eriti ettevaatlikud oleksid. Vastutus, mis tõlgendaja enese peale võtab, on ääretu suur ja on selge, et iga puudulik tõlgendamine hävitab põhiseadust, ühes sellega riiki ja temas elavat rahvast. Põhiseadus on kogu rahva leping, teatavas mõttes mälestussammas, mille läheduses vaikivad kõik isiklikud huvid. Põhiseadus on kõigile kodanikkudele rahu miinimum, ilma milleta pole võimalik õiguslik riik ega ka kultuuriline arenemine.

Mõned tõlgendavad Läti põhiseaduse § 29. kitsendavalt ühenduses sama seaduse § 30-ga. Nimelt otstarbekohasuse seisukohalt. Kuid on üks kõrgem otstarbekohasus, millele alistuvad kõik teised, nimelt rahu ja üksmeel. Põhiseadust tuleb tõlgendada võimalikult lähedalt seaduse tekstile, nagu seda varemalt tehti pühade raamatutega. Iga kõrvalekaldumist põhiseaduse tekstist ei või õigustada mingi otstarbekohasusega. Mõnikord tuleb tõesti tähelepanu juhtida sellele, et sõna-sõnalise ja täht-tähealise seaduse tõlgendamise juures seaduse väljenduse kuju niisõelda eesmärgiks saab. Seda ei saa eitada. Seaduse täht peab alistuma seaduse alusele ja selle eesmärgile. Kuid see maksab ikka ainult kõikide teiste seaduste kohta, välja arvatud põhiseadus, sest põhiseaduse enese tähes peituvad tema alused — olla muutmatu seadus kodanikkudele, olla selle määraja, ilma milleta etu pole mõeldav.

Just sellest kalduvad kõrvale tõlgendajad, unustades ära põhiseaduse tähe. Muidugi mõista ei ole silm juttu harilikust meie aja arusaamisest tähest, vaid vana aja arusaamisest: täht on püha märk (vana aja rahvaste juures olid muutmatused tähtedeks taevatahed, taeva põhiseaduse aabits, mis maailmale kirjutatud). Nii siis ei ole põhiseaduse täht mitte harilik täht vaid rahu ja üksmeele märk.

Lõpuks ütleb prof. Sinaiski:

Alles hiljuti ilmus ajakirjanduses teade, et Läti senat asus seisukohale, et põhiseaduse § 30 tuleb

laiemas mõttes võtta. Nimetatud paragrahv kõneleb seimi lubaandmisest eeluurimise alustamiseks rahvasaadiku vastu. Senati kui autoriteetse asutise otsus lahendab selle küsimuse konkreetselt. Ühes sellega ei ole aga võimalust võetud tulevikus teist tõlgendamist anda, võttes arvesse ka käesolevas kirjutises avaldatud mõtteid.

M. Nurk.

H. Halme: Interpellatsioonikord Soome õiguse järele.

Lakimies. Suomalaisen Lakimiesten Yhdistyksen Aikakauskirja № 1—3, 1929.

Soomes nagu muiski mais on parlamendi interpellatsioonioiguse lisaks parlamendil õigus esitada valituse liikmele lihtküsimusi (question, einfache Frage). Parlamentide töökorraldused on asetanud kas formaalse või materiaalse kriteeriumi kummagi küsimusliigi eraldamiseks. Formaalne kriteerium esineb 1) kas selles, et

arupärimise esitamiseks nõutakse parlamendi nõusolekut, mida selle vastu ei nõuta lihtküsimuse esitamiseks, või 2) formaalseks kriteeriumiks võib olla see asjaolu, et lihtküsimuse puhul nõutakse asjaomase ministri nõusolekut, mida arupärimine ei vaja. Materiaalne kriteerium lahutab kummagi küsimusliigi nende sisu järele nii, et eriti tähtsad lihtküsimused võetakse arupärimistena ja vähem tähtsad detailküsimused lihtküsimustena. Materiaalne kriteerium on asetatud esikohtale; raskusi on teinud ainult see, missugune parlamendiorgan otsustab, kas sobib materiaalne kriteerium või mitte. Asja võib lahendada kas parlament, selle juhataja või parlamendikomisjon.

Soomes eduskunna korralduse järele võib iga rahvasaadik esitada lihtküsimuse. Vastus antakse suusõnal või kirjalikult. Lihtküsimuse puhul ei peeta parlamendis läbirääkimisi ega tehta otsuseid.

M. L.

Riigikohtu tegelus.

Üldkogu.

Kas on kohtud kohustatud välja andma ärakirju kr. toimetustes olevatest ja kriminaalpolitsei ametnikkude poolt Kr. Kp. S. § 258. põhjal kokku seatud läbiotsimise protokollidest, kui neid ärakirju paluvad asjas süüdi mõistetud isikud oma süüdistus- asja uuendamise otstarbeks?

Vastus: jaatav.

Üldkohtute toimetustest ärakirjade väljaandmine on ette nähtud Kr. K. S. §§ 475-as ja 795 ja Ts. Kp. S. § 453-as. Kr. Kp. S. § 475. järele kuuluvad väljaandmisele protokollide ja määruste ärakirjad, Kr. Kp. S. § 795. järele aga — kohtuotsuste ärakirjad. Kr. Kp. S. §§ 475 ja 795 ette nähtud protokollide (mitte kohtuistungite protokollid, vrd. end. V. S. s. 1869 a. nr. 1094 ja 1872 a. nr. 765 ja 1599), määruste ja kohtuotsuste ärakirjad antakse välja kohtualustele maksuta ja teistele asjaosalistele, kellel on õigus kohtuotsuste peale edasi kaevata (Kr. Kp. S. §§ 856—861), seaduses (Kr. Kp. S. § 985. uus redaktsioon) ette nähtud maksu eest. Kr. Kp. S. §§ 475 ja 795 ette nähtud ärakirjad antakse välja kohtualusele, erasiüdistajale ja tsiviilnõudjale (mitte aga kahjukannatajale, kes tsiviilnõudjana protsessis ei esine) sama kr. asja jaoks tarvis olevatel põhjustel (nagu näiteks edasikaebamiseks, asja uuendamiseks jne.). Ärakirjad aga, mis tarvis lähevad uute asjade algatamiseks või mõneks muuks otstarbeks, mis seotud ei ole selle kr. asjaga, kust

ärakirja palutakse, antakse välja kõigile asjaosalistele (ka kahjusaaajale, kes tsiviilnõudjana asjas ei ole esinenud) Ts. Kp. S. § 453 põhjal ka muudest kirjalikkudest aktidest, mis Kr. Kp. S. §§ 475 ja 795 loendatud ei ole. Nende ärakirjade väljaandmisel peab kr. kohus kinni pidama korrast, mis Ts. Kp. S. § 453 ette nähtud.

Kr. Kp. S. § 258 põhjal politseiametniku poolt kokku seatud läbiotsimise protokoll kuulub nende protokollide hulka, millest räägib Kr. Kp. S. § 475. Seepärast on kohus kohustatud asjas süüdi mõistetud isikule sama süüdistusasja uuendamiseks välja andma ärakirja protokollist, mis Kr. Kp. S. § 258 põhjal on politseiametniku poolt kokku seatud. (Riigikohtu Üldk. toim. nr. 25 — 1928 a.)

Kas on rahukohtunikul õigus kohtuistungitel korvarikkujaid karistada arestiga K. A. S. §§ 67. ja 155. põhjal?

Vastus: eitav.

K. A. S. § 67 ja 155 ette nähtud abinõusid korra jalule seadmiseks kohtuistungitel võivad tarvitada ainult kollegiaalkohtute eesistujad, kuna rahukohtunikkude käsitada on ainult need abinõud, mis ette nähtud K. A. S. § 67-a, mille hulgas aga arestikaristust ei leidu. (Riigikohtu Üldkogu toimetused nr. 4 — 1928. a.)

Administratiiv-osakond.

Kas rahvaväelase pension, kelle tööõime kaotus ei ulatu üle 60%, tuleb arvata tulumaksustamisel maksuatause tulu hulka?

Vastus: jaatav.

Tulumaksu seaduse § 4. p. 9. põhjal ei arvata maksuatause tulu hulka „invaliidide painkaid, pensione ja abirahasid“.

Laiemas mõttes loetakse invaliidiks kõiki isikuid, kes mõnesugustel põhjustel on saanud tööõimetuteks. Meil maksvate seaduste järele (Hooldek. sead. § 97) loetakse inimest tööõimetuks, kes kaotanud üle 60% normaaltööjõust. Kuid ei ole kahtlust, et Tulum. sead. § 4. p. 9. tähendatud seaduse norm käib ainult sõjaväelaste kohta, kes sõjas invaliidideks saanud, ja et sõjaväelast selles mõttes invaliidiks, s. t. tööõimetuks tunnistada, on tarvis tema juures ka sama kõrge protsents tööjõu kaotamist kindlaks teha. „Invaliidid pensioni“ määrati Vene ajal haavatud ja vigastatud sõjaväelastele invaliididekapitalist, mida valitses Aleksandri-nimeline komitee. Meil Eestis võiks selles mõttes arvesse võtta toetusi, mis sõjaväelastele kindral Laidoneri nimeliseest invaliididekapitalist määratakse (R. T. nr. 15 — 1921). Kuid harilikku pensioni, mis rahvaväelasele Rahvaväelaste ja nende perek. pensioni seaduse põhjal määratakse, ei saa sääraseks pensioniks lugeda, millest räägitakse Tulum. Sead. § 4. p. 9, kui pensioni saaja tööjõu kaotus on alla 60% (R. Adm. t. nr. 245II — 1929).

Kas on rahukogu ettepanek siduv kohtuministrile notarite ametissenimetamisel?

Vastus: eitav.

Ajutise notariaalseaduse (R. T. nr. 24 — 1919 a.) § 16. järele „nimetatakse notarid ametisse kohaliku rahukogu ettepanekul kohtuministri poolt“.

Selle lause tõlgendamisel ei saa sõnale „ettepanek“ valimise tähendust anda ja kohtuministri notari nimetamise õigust aeendada tema notari kinnitamise õigusega, kui mitte koguni õigusega, õigemini kohustisega rahukogu poolt valitud notar registreerida, sest sõna „ettepanema“ tähendab esijoones lihtsalt esituma ja siis esituma selles mõttes, et esitatud isik on soovitatud kandidaat vakantkohale.

Aj. notar.-seaduse § 18 on endise vene notariaalseaduse § 16. muudetud kuju ja ka viimasest leidub sõna „esitama“ samas ühenduses ja mõttes, nagu Aj. notar.-seaduse § 16. Vene Senati seletuste järele olid ringkonna kohtu esimehed Not. S.

järele kohustatud esitama kõiki isikuid, kes notari vakantkohale kandideerisid, mitte aga ainult neid, keda heaks arvasid ettekandjad (V. S. kass. dep. üldkogu ots. nr. 15 — 1881 a. ja Sen. Ühend. Koosol. ots. nr. 279 — 1912 a.). Sellega, et Aj. notar. seaduse § 16 on ringkonnakohtus esimehe asemele asetanud rahukogu ja kohtupalati vanema esimehe asemele kohtuministri, ei ole sõnale „ettepanekul“ teist tähendust antud. Seega näeb Aj. notar. seaduse § 16 ette, et isikud, kes notari vakantkohale kandideerivad, peavad oma soovivaldused esitama rahukogule, kes oma ettepanekus kohtuministrile teated esitab, kas ettepanekandjad kandidaadid vastavad seaduses ette nähtud tingimustele või mitte kusjuures muidugi rahukogule ei ole keelatud ka oma arvamust avaldada, keda ta loeb sündsamaks kandidaadiks vakantkohale. Kokkukõlas sellega on juhatuskirjas notarite kohta (R. T. nr. 24 — 1919 a.) § 39 seletatud, et palvekirjad notariks saamiseks kirjutatakse kohtuministri nimele, kuid antakse rahukogule, kes nad ühes oma heaksarvamusega ministereerumise edasi saadab.

Edasi sõna „nimetab“ iseenesest ei kitsenda kuidagi viisi kohtuministri valikuõigust notari nimetamisel. Kitsendus seisab sõnades „kohaliku rahukogu ettepanekul“. Kuid kui silmas pidada ülal esitatud sõnu „rahukogu ettepanekul“, siis peab sellest järgnema, et seadus jätab kohtuministrile õiguse valida kandidaatide hulgast, keda rahukogu on ette pannud.

Aj. notar. seaduse § 16, ega üldse Notar. seaduses ei leidu tähendusi selle kohta, kuidas talitada, kui kohtuminister esitatud kandidaati ei nimeta notariks, kuid see asjaolu ainult kinnitab, et rahukogu ettepaneku all on mõeldud kõikide soovivaldajate isikute palvete esitamine ja et kohtuministrile on jäetud õigus kandideerivate isikute hulgast nimetada notariks oma vaba valiku järele seda isikut, keda ta peab kõige kohasemaks notari kohale.

(R. Adm. t. nr. 197II — 1929.)

Kas otsuse ärakiri tuleb lugeda kätteantuks linnavalitsusele päeval, mil ärakiri sissetulnud kirjade registrisse kantud?

Vastus: eitav.

Ts. Kp. S. § 1293. järele arvatakse omavalitsustele kaebuse tähtaega päevast, mil otsuse ärakiri omavalitsuse asutises saadud, aga mitte päevast, mil see otsuse ärakiri sissetulnud kirjade registrisse sisse kantud ja samaselt tuleb arvata omavalitsustele kaebuse tähtaega Adm. kohtukorr. § 26. alusel (vaata R. Adm. nr. 780I — 1927. a.).

(R. Adm. t. nr. 82II — 1929.)

Kas tulumaksu määramine pärandustombule kuulub iseäralise tulu ja ärimaksu komiteele?

Vastus: eitav.

Pärandusetomp (*hereditas jacens*) loetakse küll B. E. S. § 1692. järele juriidiliseks isikuks, mille sihiks on pärandusejätja õiguslike suhete alalhoidmine ja edasiandmine viimase pärijatele, kuid ta ei kujunda mingit avalikult aruandvat ettevõtet (Tulum. sead. § 41 viimane lõige), milliste, kui juriidiliste isikute maksustamine kuulub iseäralise tulu ja ärimaksu komiteele (§ 24 märkus 2), seepärast tuleb pärandustombule määrata tulumaksu samadel alustel ja korras kui füüsilistele isikutelegi.

(R. Adm. t. nr. 258^u — 1920. a.)

Kui kinnistuslõiv on kohtuotsusega kindlaks määratud ja see otsus tühistamata, kas siis Otsekoheste Maksude peavalitsus ja samuti ka rahaminister on õigustatud üleliigselt makstud kinnistuslõivu tagasimaksu palvet sisuliselt arutama?

Vastus: eitav.

Palved üleliia makstud kinnistuslõivu tagasimaksu kohta, kui need asjaolud on ilmsiks tulnud, antakse kohtuasutisele korras, mis ette nähtud seadusejõusse astunud kohtuotsuste tühistamise kohta, aga mitte Otsekoheste Maksude Peavalitsusele ega rahaministrile.

(R. Adm. t. nr. 99^u — 1920. a.)

Kas Aval. õppeasutiste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasuseaduse muutmise seaduse (R. T. nr. 31 — 1928. a.) § 29 tähendatud tasuta korteri all, mis antakse riigi hoolekandekooli õppejõududele, tuleb mõista korterit ühes kütte ja valgustusega?

Vastus: eitav.

Korteri mõiste alla ei saa iseenesest viia ka kütte ja valgustuse saamist ühes korteriga. Vaatlemise all olevas § 29-as tuleb sõna korter viis korda ette, kusjuures kolm korda, kui korteri andmisest ja korteri eest maksimisest juttu on, on juurde lisatud kas klambrites või ilma klambriteta sõnad „ühes kütte ja valgustusega“, ja kaks korda on sõna „korteri“ ilma lähema selgitusega tarvitatud, peab tähendama, et ei teki kahtlust, et esimest korda, kus selles paragrahvis sõna korter ilma sõnade „ühes kütte ja valgustusega“ juurde lisamata on tarvitatud, on korter mõeldud kui elamisruum ilma kütte ja valgustusega, kuna see sõna on vastu

seatud sõnadele „korteri ühes kütte ja valgustusega“. Vaidluseks põhjuse annab selle paragrahvi viimane lause: „Riigi hoolekandekoolis ja Harku kolonias antakse õppejõududele korter tasuta.“ Sellest, et korteri all otseses mõttes tuleb mõista ainult elamiseks kõlblikku ruumi ja et ka arutusel oleva seaduseparagrahvi eelkäivates lausetes enne seda, kui peale korteri oli tahetud anda ka kütte ja valgustus, iga kord on selgitamiseks juurde lisatud „ühes kütte ja valgustusega“, peab järeldama et selle paragrahvi viimases lauses tarvitatud sõna korter, ilma et juurde oleks lisatud sõnad „ühes kütte ja valgustusega“, väljendab selgesti seaduseandja tahet anda korter ilma mingisuguse lisandusega. Määrus, et riigi hoolekandekoolis ja Harku kolonias antakse õppejõududele korter tasuta, on erand eelmistest selles paragrahvis olevatest määrustest ja tuleb ta, kui erand, ka kitsamas mõttes võtta.

(R. Adm. t. nr. 143^u — 1920. a.)

Kas Eesti vabariigi kodanikud, kui nad on pimedad, seejuures aga õigus- ja tegu võimelised ja vähemalt 20 aastat vanad, on rahvahääletamisel, rahvaarvutamisel ja riigikogu valimistel (põhiseaduse § 27—30) hääleõiguslikud või jäetakse nad põhiseaduse § 28. p. 2. põhjal hääleõigusest ilma?

Vastus: jaatav.

Põhiseaduse § 28. p 2. järele hääleõiguslikud ei ole pimedad ning kurtummad, ja pillajad, kui nad on eestkostmise all.

Missugust kodanikku tuleb pillajaks lugeda, seda põhiseadus lähemalt ära ei tähenda ja selle selgitamiseks tuleb teiste seaduste poole pöörduda.

B. E. S. III k. § 506. järele loetakse pillajaks isik, kes kohtu poolt tsiviilkohtupidamise korras on pillajaks tunnistatud, seaduse järele sünnib pillajaks tunnistamine isiku sugulaeste või lähedate isikute palvel või prokuröri ettepanekul ja pillajaks võib tunnistada seda, kes teeb ebamääruseid oma sissetulekutele mitte vastavaid väljaminekuid ilma eesmärgiga ja piirita, nii et on karta tema vaesekajäämist. Niisuguse isiku varandus võetakse hoolekande alla ja kõigest sellest kuulutatakse avalikult välja. B. E. S. § 510. järele on kuni kohtu poolt pillajaks tunnistamiseni ja sellest avalikult väljakuulutamiseni selle isiku poolt toime pandud tehingud maksivad. Niisuguseid, oma õigustes kitsendatud isikuid, loeb seadus pillajateks ja põhiseaduse § 28. p. 2. järele ei loeta neid hääleõiguslikeks. Kui see nii on ja lause „kui nad eestkostmise all on“ käiks ainult pillajate kohta ja pimedate ja kurtummade kohta ei käiks, oleks täiesti ülearune

olnud seda lauset seaduse teksti sisse võtta. On aga seaduseandja selle lause seaduse teksti sisse võtnud, siis küll mitte selleks, et pillajaid liigitada eestkostmise all olevateks ja mitte olevateks, mis oleks täiesti mõttetu, vaid selleks, et ära tähendada, missugusel puhul pimedad ja kurtumad on hääleõiguslikud, nimelt, kui nad ei ole eestkostmise all.

Mis puutub sellesse, et pimedatel võivad tekkida hääleõiguse teostamisel raskused ja ei oleks kindlustatud põhiseaduse § 36. nõue, et hääletamine oleks salajane, siis niisugused raskused võivad tekkida ka mittepimedatel valijatel, näiteks kirjaoskamatutel, neil, kes halguste ja vigastuste tõttu oma käsi või teisi liikmeid ei saa tarvitada jne. Niisuguste hääleõiguslike kodanikkude kohta hääleõiguse tarvitamisel seadus kitsendusi ei tee ja ei ole põhjust arvata, et seadus oleks tahtnud pimedate kohta kitsendusi teha, peale juhu, kui nad on eestkostmise all.

(R. Adm. t. nr. 7691 — 1929.)

Kas ametiasutise ja omavalitsuseasutise vahel peetud kirjavahetuses teatava küsimuse kohta avaldatud arvamuse peale võib admin. k. k. kaevata?

Vastus: eitav.

T. linnavalitsuse kirja peale teatas O. M. Peavalitsus, et Tempelm. Sead. § 13. p. 26. põhjal on linnavalitsus kohustatud lepingu pealt tempelmaksu tasuma.

Nähes selles O. M. P-se otsust, palus T. linnavalitsuse volinik seda tühistada, kuid aluseta, sest mitte O. M. Peavalitsus, vaid kinnistusjaoskond nõndis T. linna ja V. B. vahel K. mõisa südame kohta sõlmitud ostu-müügi lepingu pealt tempelmaksu tasumist ja viimase nõudmise peale oli ka tempelmaks tasutud. Vahepeal oli linnavalitsus O. M. P. poole pöördunud järelepärimisega, kas kinnistusjaoskond on õieti lepingu tempelmaksu alla arvanud ja sai selle peale ülaltähendatud vastuse, mille peale kaebus antud. See O. M. P. vastus ei ole aga midagi muud, kui kahe ametiasutise vahel peetud kirjavahetuses avaldatud seisukoht teatava küsimuse kohta, mitte aga selle asutise otsus, mille peale oleks lubatud adm. k. k. kaevata (Adm. K. K. § 2). Lepingu tempelmaksustamist oli nõudnud kinnistusjaoskond ja tema nõudmise peale on tempelmaks makstud. Arvas aga linnavalitsus kinnistusjaoskonna nõudmise ebaõige olevat, siis oleks pidanud ta juba selle peale kaebama.

(R. Adm. t. nr. 8811 — 1929.)

Kas Tulumaksu Komitee otsus vastulause tähtaja uuendamise kohta kuulub Tulumaksu Peakomitees arutusele apellatsioonikorras § 55. alusel?

Vastus: eitav.

Tulumaksu seaduse § 57. põhjal on õigus möödalastud kaebetähtaegu uuendada mõjuvatel põhjustel nii tulumaksu komiteedel kui ka Peakomiteel ja nende asutiste otsused neis asjus loetakse lõplikeks. Seega on Tulumaksu Komitee otsus vastulause uuendamise kohta lõplik ja see otsus ei kuulu arutusele Tulumaksu Peakomitees apellatsioonikorras § 55 alusel. Tulumaksu Peakomitee peab kaebuste asjus tulumaksu komiteede otsuste vastu tähtaja uuendamise kohta piirduma ainult küsimuse arutusega, kas jsk. komitee otsus on tehtud kokkukõlas vastavate seaduste nõuetega ning Peakomitee ei või sisuliselt neid põhjusi, mis komitee mõjuvateks ei ole tunnistanud, omalt poolt mõjuvateks tunnistada, kui jsk. komitee asja otsustamisel ei ole sisulisi ega vormilisi seadusemäärusi rikkunud.

(R. Adm. t. nr. 19411 — 1929.)

Kas pensioniõigusliku teenistusaja väljaarvamisel saab arvesse võtta seda aega, mis pensioni nõudja on teeninud üleajateenijana-veitveebliina?

Vastus: jaatav.

V. jaama endine rööpaseadja D. S. on teeninud raudteel 1. okt. 1891. a. 1. oktoobriini 1895. a. ja 6. sept. 1907. a. 15. märtsini 1921. a. rööpaseadjana; üleajateenijana-veitveebliina on ta teeninud V. maakonna rahvaväeülema juures 1. oktoobrist 1895. a. 6. septembrini 1907. a. Teenistusest on D. S. vabastatud kooselude koondamise pärast. Töö- ja hoolekandeministeeriumi arvamus, et D. S. pensioniõigusliku teenistusaja väljaarvamisel ei saa arvesse võtta seda aega, mis tema on teeninud üleajateenijana-veitveebliina, on ekslik. Vene sõjanõukogu otsusega 20. novembrist 1871. a. nr. 50204 on antud õigus pensioniõiguslikeks teenistuseks arvata aega, mis on teenitud alamväelisena kaitseväes (въ нижнемъ звании) kõigile neile alamväelastele, kes peale teenistust kaitseväes on astunud riigiteenistusse ja omavad pensioniõigust ainult siis, kui ka kaitseväes teenitud aeg saab teenistusajana arvesse võetud (V. S. K. III k. pens. sead. § 65). D. S. on peale kaitseväes teenimist astunud riigiteenistusse juba Vene ajal ja seepärast tuleb tema pensioniõigus-

liku teenistuse aja väljaarvamisel arvesse võtta pens sead. § 17. alusel ka teenistus üleajajätkena-veltveebina V. maakonna rahvaväeülema juures sellele vaatamata, kas tema veltveebina teenis välja pensioni saamise õiguse või mitte.

(R. Adm. t. nr. 115^{II}—1929.)

Kas riigistatud maade planeerimisel selle otstarbekuse üle tuleb otsustada üksnes üksiku väiketalu seisukohast?

Vastus: eitav.

Maaseaduse § 22. järele on riigistatud maade väiketalude rentnikkudel eesõigus kohti omale kasutamiseks saada, kuid riigil on õigus neid talusid uuesti kruntida. Uuesti kruntimise juures ei või neid talusid ainult vähendada alla Maaseaduse §§ 17. ja 18. ette nähtud normi. Talude kruntimisel ei tule üksnes arvesse võtta üksiku talu planeerimise otstarbekust, vaid kõikide planeerimise piirkonnas asuvate talude planeerimise otstarbekust, nagu see ka Riigimaade planeerimise tehn. juhtn. §§ 8, 13, 17, 18 ja teistes ära märgitud. Selle tagajärjel ei saa ka planeerimise otstarbekuse üle otsustada üksnes üksiku talu seisukohalt, vaid planeerimise piirkonnas asuvate kogu majapidamiste seisukohalt. Üldiselt ei või aga endist renditalu vähendada alla Maaseaduse § 17. ette nähtud normi ja iga talu peab planeerimise tagajärjel võimalikult elujõuline olema ning planeer. juhtn. § 20. järele peab planeerimisel võimalikult kinni pidama nõudest, et kõik haritud maa-põld oleks eluaseme läheduses ja ühes tükis. Kuigi riigimaade plan. tehn. juhtn. § 17 soovitab endisi renditalusid korraldada võimalikult endises suuruses, näeb § 18. otseselt ette äraltõigete tegemise endiste talude küljest väikemaapidamise kasuks.

(R. Adm. t. nr. 741 —1929.)

Kas omavalitsuste suhtes tuleb kaebuse tähtaega Maareformi teost. määruste § 59. põhjal lugeda otsuse väljakuulutamise päevast või otsuse ärakirja kättesaamise päevast.

Vastus: otsuse väljakuulutamise päevast.

Ts. Kp. S. § 1292. järele saadetakse kohtuotsuste ärakirjad asjaomastele riigiasutistele ja § 1293. järele loetakse kaebuse tähtaeg riigiasutistele (ka omavalitsustele) otsuse ärakirja kättesaamise päevast. Samasugune kord on ka Adm. K. K. § 26. järele maksma pandud administratiivkohtu otsuste suhtes. Kuid selle korra järele ei saa talitada M. T. M. § 59. kohaldamisel. M. T.

M. § 59 näeb ette kaebusi asjaosaliste poolt ja proteste riigiasutiste poolt — maakorralduse- ja riigimetsade-valitsuse poolt. Nii kaebuste kui protestide jaoks on ette nähtud ühesugune tähtaeg, nimelt üks kuu, arvates riigimaade korralduskomisjoni otsuse väljakuulutamise päevast. On juba asjaomaste riigiasutiste kohta § 59. protesti tähtaja algus arvatud otsuse väljakuulutamise päevast, siis ei ole alust arvata teistele riigiasutistele või omavalitsustele, kes võivad esineda asjaosalistena, kaebuse tähtaja algust komisjoni otsuse ärakirja kättesaamise päevast.

(R. Adm. t. nr. 98^I — 1929. a.)

Kas rahukohtunik on õigustatud kõrgendatud päevarahasid saama, kui ta oma alalisest asukohast sõidab rahukogu istungile, kui kohtuliige, selle alalisse asupaika?

Vastus: eitav.

„Riigi Teatajas“ nr. 27 — 1928. a. avaldatud Ametisõitude tasuseaduse muutmise seaduse järele makstakse kõrgendatud päevarahasid kollegiaal- ja üksikkohtute ning kohtuuriijate väljasõitude puhul oma alalisest asukohast kohtuasjade toimetamise otstarbel. Kuigi õigeks pidada, et elamiskulude mõttes vahet ei ole, kas jsk. rahukohtunik oma alalisest asukohast sõidab rahukogu istungile, kui kohtuliige selle alalisse asupaika, või rahukogu väljasõidu sihtkohta, siiski seadust tuleb kohaldada ainult neil juhtudel, mille jaoks ta maksma pandud. Et aga ülalmainitud seaduse järele makstakse kõrgendatud päevarahasid kohtute väljasõitude puhul, aga mitte kohtunikkude ja kohtuuriijate kõigi ametialaliste väljasõitude puhul, siis võib jsk. rahukohtunik selle seaduse järele kõrgendatud päevaraha saada ainult siis, kui ta, kui üksik kohus, oma alalisest asukohast välja sõidab oma jaoskonda kohtuasjade toimetamise otstarbel, või kui ta rahukogu väljasõidu istungist kohtuliikmena osa võtab.

(R. Adm. t. nr. 131^{II} — 1929. a.)

Tsiviil-osakond.

Kas võib mehe poolt ilma naise nõusolekuta sõlmitud naise kinnisvara võõrandamise leping igamisoalduse aluseks olla?

Vana-Põltsamaa vallakohtu poolt kinnitati 1912. a. Jaan Üti'i pärijad pärimisõigustesse „Annus'e“ talu peale — igaüks 1/9 mõttelises osas. Valla-

kohtu otsuse põhjal kinnistati talu ka pärijate omanduseks Viljandi kinnistusjaoskonnas Varsti peale seda tegid pärijad omavahel kirjaliku pärandusjagamise lepingu, mille järele „Annuse“ talu ühels kaaspärijaist, Mart Ütt'ile pidi jääma ja viimane teistele nende osade eest rahas tasu maksma. Üks kaaspärija, Amalie Valdson, oli lepingu sõlmimise ajal alaealine ja tema nimel ning eest kirjutas lepingule alla tema mees Gustav Valdson. Lepingut kinnistusjaoskonda kinnistamiseks ette ei pandud ja talu jäi endiselt pärijate nimel, tegelikult aga Mart Ütt'i valdusse. Pärast Mart Ütt'i surma jätkasid valdust juba tema pärijad — Marie ja Linda Ütt. Amalie Valdson ei tunnistanud tema mehe poolt sõlmitud päranduse jagamislepingut ja tegi Annuse talu oma osa peale obligatsiooni 100.000 marga suuruses, mis kui võladokument osutus pärastpoole Richard Rebase käes. Kuna ka teised Mart Ütt'iga jagamislepingut sõlminud isikud nõus polnud Annuse talu Mart Ütt'i pärijate nimel kinnistama ja lepingu sõlmimisest saadik rohkem kui kümme aastat mööda oli läinud, tõstsid Mart Ütt'i pärijad Marie ja Linda Ütt kõikide lepingust osa võtnud ja kinnistusjaoskonnas Annus'e talu omanikkudena tähendatud isikute vastu nõude, milles palusid: tunnistada päranduse jagamise lepingu ja sellele järgnenud igamisvalduse põhjal Annuse talu nende omanduseks ning kustutada ühtlasi ka Richard Rebasele kuuluv obligatsioon, mis Amalie Valdson oli teinud $\frac{1}{9}$ osa Annuse talu kohta. — Viljandi-Pärnu rahukogu rahuldab nõude teiste kostjate vastu Annuse talu $\frac{8}{9}$ osas, kuid Amalie Valdsoni vastu ja temale kuuluva $\frac{1}{9}$ talu osa suhtes lükkas rahukogu nõude tagasi; samuti ka obligatsiooni kustutamise taotluse Rebase vastu. Nõudmist tagasi lükkavas osas põhistas rahukogu oma otsust seega, et päranduse jagamise leping on tehtud ajal, kus Amalie Valdson oli alles alaealine, millepärast mainitud lepingul B. E. S. §§ 43, 382 ja t. alusel puudub Amalie Valdsoni suhtes seaduslik jõud ega või see leping Amalie Valdsoni vastu ka mitte olla igamisvalduse aluseks (*titulus*). — Kohtupalat, kus asi arutusele tuli nõudjate edasikaebel, kinnitas rahukogu otsuse järgmistel põhjustel: B. E. S. § 487. põhjal lõpeb hoolekanne alaealise naisisiku üle, niipea kui ta abielu astub. Kui 9/XI. 1912. a. kostja Amalie Valdson'i mees, ilma Amalie Valdson'i „osavõtmiseta,“ ühines surmud Jaan Ütt'ist järele jäänud Annuse talukoha jagamise lepinguga, s. o. võõrandas oma naisele kuuluva kinnisvara, Annuse talukoha mõttelise osa, siis tunnistas Kohtupalat B. E. S. § 43. põhjal tühjaks sellise toimingu. Sellepärast puudub ka kohtupalati arvamuse järele nõudjatel kostja Amalie Valdson'i suhtes seaduslik põhjus (*titulus*) Annuse talukoha valdamiseks omandusõiguse alusel (B. E. S. § 832). — Kohtupalati

otsust tühistada paludes tähendab nõudjate voltnik oma kassatsioonkaebuses kõige pealt B. E. S. § 835 rikkumist kohtupalati poolt ja väidab lisaks sellele veel sama seadustiku §§ 820, 829, 830, 839 ja 846 rikkumist. Edasi leiab kaebaja, et naine oma mehe läbi ostuhinna talu eest vastu võttis ja seega mehe toimingut õigeks tunnistas. Kui naine sellega nõus ei olnud, oleks ta pidanud nõudma lepingu tühistamist. — Riigikohus jättis nõudjate voltniku kassatsioonkaebuse tagajärjeta, ette tuues järgmisi kaalutlusi: 1) B. E. S. § 835 käib, nagu seda näitavad selle § all esitatud ja kaebaja poolt tema kaebuses tsiteeritud allikate algtekstid — faktiliste eksimuste, eksioletuste (*titulus putativus*) kohta. Milles siin see eksioletus seisaks nõudjate poolt ja millised need iseäralised asjaolud oleksid, mis nõudjate poolt ainult oletatud valdusalusele (*titulus*) igamisvalduse jõu annaksid § 835 põhjal, ei ole kaebaja suutnud ära näidata. Ennem näib, et nõudjad, arvates abielumehe poolt sõlmitud pärandusjaotuse lepingut ja raha vastuvõttu selle lepingu põhjal täielikuks ja küllaldaseks igamisvalduse aluseks, olid, mitte faktilises, vaid juriidilises eksituses B. E. S. § 43 jõu ja ulatuse suhtes. Kaebaja enese poolt ette toodud allikate põhjal ei või juriidiline eksimus kellelegi kasu trua (*error iuris nulli prodest*). Sedasama kinnitab veel kategoorilisemalt B. E. S. § 833, et eksimine õiguse suhtes hävitab lepingu igamise jõu, mitte aga eksimine fakti suhtes. 2) Milles kaebaja küesoleval korral B. E. S. §§ 820, 829, 830, 839 ja 846 rikkumist näeb, ei ole ta lähemalt ära selistanud, vaid väidab ainult, et „otsus on nende vastu tehtud“. Et kaebaja siin juures Ts. Kp. S. § 798 nõuded täitmata jättnud, ei saa Riigikohus ka mitte järele katsuda nende paragrahvide rikkumise vältet. 3) Et naine mehe tegevuse on õigeks kiitnud mehe läbi vastu võttes tasu omale kuuluva talu osa eest, seda väidet toob kaebaja alles oma kassatsioonkaebuses ette, ilma et ta esinenud oleks sellega omas edasikaebes rahukogu otsuse peale kohtupalatile, või jälle kohtupalatis asja arutamise juures ja oleks seal andmeid ette toonud selle väite tõestamiseks; 4) B. E. S. § 43 määruste vastane leping ei oma seeläbi üksi veel mitte jõudu, kui naine ei esine sellise lepingu tühistamise nõudega, vaid ainult üksi lepingu õigekstunnistamise ja heakskiitmise läbi naise poolt (Riigikohtu tsiv. osak. t. nr. 228 — 1929. a.). —

Silmakirjalise lepingu mittetäitmise tagajärjel tekkinud kahjud.

Eestimaa vabrikantide ühisus ja Rudolf Koll'i sõlmisid märtsikuul 1920. a. lepingu, mille järele Rudolf Koll'i kohustus vabrikantide ühisusele müüma

24.000 palki. Selle lepingu arvel sai Kolli ettemak-
suna vabrikantide ühisuse käest 1.500.000 Eesti
marka. Kolli lepingut tähtjaks ei täitnud ja vab-
rikantide ühisus esines Kolli vastu lepingu täitmise
nõudega. Nõude kindlustuseks laskis vabrikantide
ühisus R. Kolli'le kuuluvad palgid aresti alla panna.
Nõudja kaotas selle protsessi mõlemas kohtuastmes,
sest kohus leidis, et palkide müümise ja üleand-
mise leping oli silmakirjaline ja polnud ilalgi mõel-
dud nii täitmiseks, nagu väljendas seda leping. Pär-
rast selle otsuse seadusejõusse astumist andis vab-
rikantide ühisus uue nõude R. Kolli vastu, milles ta
tagasi taotas mainitud lepingu arvel antud 1.500.000
E. marka. R. Kolli tunnistas nõude õigeks, kuid
avaldas omalt poolt vastunõude 45.000 krooni suu-
ruses, seletades, et ta sel määral kahju on saanud
eelmisses protsessis nõudja poolt palutud ja saadud
nõude kindlustamise läbi. Aresti alla pandud metsa-
materjal muutunud kauase seisumise läbi kõlbma-
tuks. — Kohtupalat lükkas vastunõude tagasi, lei-
des, et kostja Kolli ise oleks võinud kahju ära hoida,
kui ta oleks 1920. a. lepingut täitnud; samuti oleks
võinud Kolli nõude kindlustuse äramuutmist ja met-
samaterjali vabastamist paluda ennemalt juba esi-
mese protsessi kestusel ja seega ära hoida metsa-
materjali rikkimist. Viimaks leidis kohtupalat,
et kui ka Kolli kahju on saanud nõude kindlustuse
läbi, see kahju tasa tuleb arvata kasuga, mis ta on
saanud nõudja raha oma käes pidamise läbi. —
Selle otsuse peale antud R. Kolli voliniku kassatsi-
oonkaebuse leidis riigikohus rahuldamisväärse ole-
vat järgmistel põhjustel: 1) Kohtupalat tõsitab oma
otsuse põhistes, et Kolli ise oma teguviisiga, selle
läbi, et ta 1920. a. sõlmitud lepingut ei täitnud, ei
ka 1½ miljoni marka tagasi ei pakkunud ega kohtu
deposiiti ei maksnud, põhjust andis nõude avalda-
miseks ja selle kindlustamiseks 1920. a., mille läbi
tal kahju tekkis ja et ta ise kõiki abinõusid tarvi-
tusele ei võtnud, et kahju ära hoida, nagu seda B.
E. S. § 3441 nõuab. Riigikohus ei saa seda käes-
oleval korral õigeks pidada. Nagu asjatoimetuses
olevast kohtuotsuse ära kirjust näha, on nõudja poolt
1920. a. lepingu põhjal alustatud protsess kostja
vastu tagasi lükatud mõlemas kohtuastmes. Seda
lepingut täitma ei olnud kostja kohustatud. Järe-
likult ei saa ka selle lepingu mittetäitmisest tekki-
nud kohtuprotsessi ja nõude kindlustust, mis kost-
jale kahju sünnitas, mitte lugeda kostja süü ja et-
tevaatamatusse läbi tekkinuks. Seda tehes on
kohtupalat oluliselt rikkunud B. E. S. § 3441 väl-
jenduvat tarvilise ettevaatuse (дожиди оценопо-
носна) mõistet; 2) Samuti on kohtupalat kostja
süüks arvanud, et ta kindlustusmääruse peale edasi
ei kaevanud. Kuid Ts. Kp. S. § 601 järele peab
nõudja kindlustuse läbi tekkinud kahju tasuma ole-
nemata sellest, kas kostja kindlustuse määrruse tü-

histamist palus edasikaebe teel või mitte. Seda
mitte arvesse võttes on kohtupalat ka ebaõigelt tõl-
gendanud Ts. Kp. S. § 601. 3) Edasi põhistab koh-
tupalat vastunõude tagasifüket veel sellega, et arvesse
võtta tulla seda kasu, mis kostja on teeninud nõudja
raha tarvitamise ja tagasimakstava rahakursi lan-
gemise läbi. Sellega võtab kohtupalat vastunõude
tagasilükke aluseks mingi kompensatsiooni poolte
vahel. Kuid kompensatsiooni tarvis peavad olema
kindlad arvud kummalgi pool. Kohus ei või kom-
pensatsiooni tõendatuks lugeda umbkaudset, ilma
vastava arvestusmaterjalita ja selle tõenduseta vas-
taspoole poolt. Seda tehes on kohtupalat rikkunud
Ts. Kp. S. § 366. (Riigikohtu tsiv.-osak. t. nr.
201 — 1929 a.)

Pärandusvarana üles kirjutatud ja hoiule võetud varanduse vabastamine.

3. III. 27. a. Jõgeva jsk. rahukohtunikule antud
nõudepalves seletas nõudja Ann Vaab'i volinik, et
3. VI. 24. a. kirjutatud Lalus-Tähtvere vallakohus
üles nõudja varandust, kogusummas 56.850 marga
väärtuses, kui surnud Osvald Vaabi varandust;
nõudja volinik palus seda varandust nõudja omaks
tunnistada ning üleskirjutusest ja hoiu alt vabas-
tada. Kostjad, Osvald Vaab'i pärijad, tema lesk
Emilje Vaab ja poeg Julius Vaab seletasid, et nad
on rahukohtuniku seadusejõusse astunud otsusega
29. IX. 26. a. kinnitatud Osvald Vaab'i pärijaiks
nõutava varanduse peale. Samast otsusest nähtub
ka veel, et rahukohtunik oma määrusega 2. XI. 25. a.
on kõik pärijad ja kreditorid kutsunud oma õigusi
ja nõudmisi üles andma. Pärijate kinnitamise otsu-
sega on kustunuks tunnistatud ka kõik ülesandmata
õigused ja nõudmised Osvald Vaab'i päranduse
vastu. Rahukohtunik, leides, et kustunuks tuleb
lugeda ka Anna Vaab'i nõuded pärandusvara suhtes,
lükkas nõude tagasi. Nõudja edasikaebel rahuldab
rahukogu nõudmise, leides et omandusõigust pärän-
dusvaras olevate asjade peale ei tarvitse üles anda
kolmandad isikud üleskutses määratud tähtaja jook-
sul, kuna omanik seda oma õigust võib kaitseda ja
maksma panna 10 aasta kestel. — Kostjate kassat-
sioonkaebuse rahuldab riigikohus, ette tuues järg-
misi kaalutlusi. Võrreldes Ts. Kp. S. § 2079 sama
seaduse §§ 2055, 2060, 2064, 2067, 2080, kui ka
B. E. S. §§ 2639, 2652, 2579 selgub, et kõik isikud,
kes endil arvavad olevat pärandusvara kohta mingi-
suguseid nõudeid, peavad seda avaldama pärijate
üleskutses määratud aja jooksul. On teatud var-
randus pärandustombu varana üles kirjutatud ega
ole see Ts. Kp. S. § 2004 ette nähtud korras pärän-
dustombust eraldatud, pole üleskutse tähtaja jooksul
selle vabastamiseks kohtule nõuet avaldatud ning
viimaks samal tähtajal pärijaid kinnitavale kohtule

teatavakski tehtud, et säärase nõudega tulevikus tahetakse esineda, siis tuleb jõuda eeldusele, et isik, kellel pärandusvara vastu õigusi ja nõudmisi võis olla, on neist loobunud. Vastupidine seisukoht võtaks üleskutselt pärijate kinnitamise juures iga tähtsuse. Pärijad ei saaks aastate jooksul peale kinnitamist kindlad olla, et mõni kolmas isik nende käest ülesandmata õiguste põhjal ei tuleks ära võtma pärandusvara. Sünnib ju enne pärijate kinnitamist üleskutsute selleks, et kõik isikud oma nõudeid ja õigusi pärandustombu vastu üles annaksid ja et pärijal võimalus oleks enne kinnitamist pärandusvara koosseisu ja selle kohustiste koormat teada. Peale nende üldiste põhimõtete tuleb käesoleval korral veel eriti arvesse võtta seda, et vaidluse all olev varandus kirjutati üles juba 4. VI. 24. Osvald Vaab'i pärandusvarana ja anti muu seas ka Ann Vaabi enese kätte hoiule. Nii oli Ann Vaab'il täpsalt teada, et vaidluse all olev vara enam tema käsutuses ei olnud kui tema enese omandus, vaid kui võõras hoiule antud varandus, mille vabastamine võis toimuda ainult õigel ajal avaldatud või jälle tõstetud nõude teel pärandustombu või pärijate vastu. (Riigikohtu tsiv.-osak. t. nr. 155 — 1929. a.)

Kriminaal-osakond.

Kas kassatsioonkaebuse esitamisel maksmata jäänud kass. kautsjoni õiendamiseks antakse kaebajale mingisugune tähtaeg?

Vastus: eitav.

Kr. Kp. S. § 177 oma endises redaktsioonis (R. T. nr. 81 (82 — 1924. a.) andis küll kaebajale võimaluse kassatsioonkaebuse esitamisel maksmata jäänud kass. kautsjoni ära maksta seitsme päeva jooksul, arvates sellekohase teadaande kättesaamisest, kuid see Kr. Kp. S. § 177. redaktsioon on Riigikogu poolt 1. märtsil 1928. a. muudetud (R. T. nr. 21 — 1928. a.), ja uue ja praegu maksva redaktsiooni järele ei luba Kr. Kp. S. § 177 kassatsioonkaebust ilma kass. kautsjonita vastu võtta. Sellest kategoorilisest nõudest teeb seadus ainult ühe erandi ja nimelt kui kass. kaebus esitatakse kassatsioonkaebuse esitamise viimasel tähtpäeval ja sedavõrt hilja, et kass. kautsjoni ei saa enam ära anda, siis võidakse kautsjon maksta ka veel järgmisel tööpäeval. (Riigikohtu kr. osak. toim. nr. 674 — 1928. a.)

Kas võib saata kass. kautsjoni kirjas, ilma et raha oleks reeglipäraselt rahakirjaga postile antud?

Vastus: eitav.

N. S. § 1125 järele on keelatud posti kaudu

kirjas raha saatmine ilma et see oleks postile teatavaks tehtud, ja sel viisil saadetud raha kuulub konfiskeerimisele. (Riigikohtu krim. os. toimetus nr. 1007 — 1928. a.)

Kas võib kass. kautsjoni maksta tempelmarkides?

Vastus: eitav.

Kr. Kp. S. § 177 järele tuleb kass. kautsjon maksta rahas. (Riigikohtu kr. os. toimetus nr. 544 — 1929. a.)

Kas R. N. S. § 180 ette nähtud süütegu (varastatud või pettuse teel saadud asjade ostmine või pandiks võtmine) aegub kahe aasta või kuue kuu jooksul?

Vastus: kuue kuu jooksul.

R. N. S. § 21. põhjal on varguse, pettuse ja võõra vara omandamise aegumise tähtaeg kaheaastane, metsahävitamise aegumise tähtaeg üheaastane ja teiste R. N. Seadustikus ette nähtud süütegude (ülesastumiste) aegumise tähtaeg kuuekuuline. R. N. S. § 180. ette nähtud süütegu — varastatud või pettuse teel saadud asjade ostmine või pandiks võtmine — ei ole esiteks vargusest või pettusest osavõtmine, nagu seda ekslikult arvas end. Vene Senat oma seletustes nr. 47 — 1879. a ja nr. 28 — 1885. a., sest siin puuduvad vargusest või pettusest osavõtmise tunnused — teadmine, kust ja kellelt asjad varastatud või välja petetud; ja teiseks on ka selle süüteo (varastatud asjade ostmine) eest ette nähtud karistus (arest või rahaträhv) kergem varguse, pettuse ja võõra vara omandamise eest ettenähtud karistustest. Seepärast ei saa ka varastatud või väljapetetud asjade ostmise (kui see ostmine ei sündinud ärisihil) aegumise tähtajaks võtta seda tähtaega, mis R. N. S. § 21. ette nähtud varguse ja pettuse jaoks (kaks aastat), vaid selle süüteo aegumise tähtajaks tuleb võtta üldine R. N. Seadustikus ette nähtud süütegude aegumise tähtaeg kuus kuud. (Riigikohtu kr. os. toimetus nr. 884 — 1928. a.)

Kas on kohtud kohustatud vastu võtma kassatsioonkaebust, kui see kaebus on antud kahe eraldi tehtud kohtuotsuse peale?

Vastus: eitav.

Riigikohus on seletanud, et Kr. Kp. S. §§ 145—151 põhjal tuleb iga kohtuotsuse peale eraldi edasikaebus anda ja et kahe eraldi tehtud kohtuotsuse peale antud kassatsioonkaebus tuleb vastu võtmata jätta. (Riigikohtu kr. os. toim. nr. 325 — 1928. a.)

Kas on kohus õigustatud Akts. sead. § 1113 märkuse järele vastutusele võtma isikut, kes on Aktsiisi Peavalitsuse poolt tema vastu tõstetud süüdistuses Akts. sead. § 1111. järele, see on ilma loata alkoholiliste jookide müümises äri sihis, kohtu poolt õigeks mõistetud, kuid kelle suhtes kohtulikul asja arutusel on ilmsiks tulnud, et ta on ilma loata alkoholilisi jooke äri ühenduses olevais ruumes hoidnud ja seega Akts. sead. § 1113. märkuses ette nähtud rikkumise toime pannud, vaatamata sellele, et Aktsiisi Peavalitsuse poolt ei ole seesugust süüdistust tõstetud ja Kr. Kp. S. § 1125² ette nähtud nõuded ei ole täidetud?

Vastus: jaatav.

Riigikohus on seletanud, et „kohtul on õigus, kui süüdistus viina müümises kinnitust ei ole leidnud, karistust määrata Akts. sead. § 1113, märkuse järele, kui loata viina hoidmise fakt on kindlaks tehtud, sest süüdistus viina müümises sisaldab eneses ka süüdistuse viina hoidmises.“ (Riigikohtu kr. os. toimetused kr. 1073 — 1927, a. ja nr. 858 — 1928. a.)

Kas on karistatav sissetoodud salakauba ostmine oma tarviduse jaoks?

Vastus: eitav.

Kuriteoks loetakse niisugust tegu või tegevust, mis seaduses karistuse ähvardusega keelatud. Tolliseaduses ei leidu niisugust normi, mis salakauba ostmise enese tarviduse jaoks karistatavaks teoks loeks. Liht-salakaubaostjat, kui ta kuidagi viisil salakauba sissetoomisest osa võtnud pole ja selle üksikasju ei tea, ei saa U. N. S. § 51. mõttes kuritöö osaliseks arvata. (Riigikohtu kr. os. toim. nr. 703 — 1928. a.)

Kas on välisriikide ametiasutiste poolt kokku seatud dokumentide võltsimine ja seesuguste võltsitud dokumentide meie juures tarvitamine karistatav?

Vastus: jaatav.

Ja, on karistatav, kui välisriikides kokku seatud dokumentidel on meie juures juriidiline tähtsus, s. o. kui need dokumendid võivad olla tõendusteks õiguslikkudes vahekordades või õiguste tekkimise, muutmise või lõppemise aluseks.

(Riigikohtu kr. os. toim. nr. 734 — 1928. a.)

Lühemaid teateid.

Vererühmad alimentide protsessis.

Kokkuvõtte dr. med. H. Madisson'i ettekandest Tartu Õigusteadlaste Seltsis 6. III. 1929. a.

Alul selgitas referent vererühmade teaduslikke aluseid, millest pikemalt vaata „Õiguses“ nr. 5 — 1927. Kogu inimkond jaguneb vere eriliste omaduste alusel 4 rühma. Rühma kuuluvus oleneb: 1) punaliblede omadusest saada kokku kuhjatud ja märgitakse tähtedega O, A, B ja AB ja 2) vere leeme omadusest kokku kuhjata punaliblesid ning märgitakse vastavalt punaliblede rühmadele: $\alpha\beta$, β , α ja o. 4 vererühma formel oleks siis O $\alpha\beta$, A β , B α ja ABo. ehk I, II, III, IV rühm. II-se s. o. A β rühma vereleem (β) kuhjab kokku III-da s. o. Ba rühma punaliblesid ja IV rühma (ABo) B omadusega punaliblesid ja ümberpöörduvalt mõjub III. rühma vereleem (α) II rühma punaliblede (A) peale. α leeme omadus ühineb punaliblede A ja β leeme omadus punaliblede B omadusega; see tekitab punaliblede kuhjumise vedelikus, kuna muldu igatiks neist ujaks iseseisvalt omaette. See omadus on püsiv kogu

elu vältel ja ei muutu ei haiguste, rohtude ega ka teiste tegurite mõjul.

Punaliblede selline omadus on olemas lapse sündides, vereleeme omadus tekkimine võib venida kuni teise eluaasta lõpuni.

Need omadused on päritavad loodusteaduses kindlaks määratud Mendeli pärivusreeglite alusel. Punaliblede omadus A ja B päritakse dominantsest, kuna nende omaduste puudumine (O) esimeses rühmas on retsessiivne. See tähendab, kui laps kuulub A β verirühma, siis peab selle rühma veri leiduma vähemalt ühel vanemaist; ei ole vanemal A β rühma verd, siis ei ole laps sündinud neist kahest vanemast.

Lahkhelid õpetlaste juures on ABo rühma pärivuse suhtes. Bernstein ütleb, ja temal on õigus, et O rühmaga laps ei või sündida isast või emast rühmaga ABo ja ümberpöörduvalt. Hirschfeldi ja teiste järele on see aga võimalik; kuid eriarvamusi õpetlastel ei ole vererühmade suhtes.

Järelikult võime meie kindrasti öelda, kui leeme vanemate vererühmi, millisesse rühma võib kuu-

luda laps ja ümberpöördukt, teades, näiteks, lapse ja ema vererühma võime öelda, millisesse rühma võib kuuluda isa ja millisesse mitte.

See on alimentide kui ka kriminaalprotsessis sagegi väga oluline.

Vererühmade alusel ei või meie mitte kindlasti öelda, et mees X on lapse N isa, vaid võime öelda, et ta võib olla N isa (sest sellise rühmaga mehi on palju) ja veel olulisem, et X ei ole N isa.

Königsbergis on vererühmade määramine kohtus aset leidnud: alimentide prots. 250 korda, abieluvilja saigamise korral 2 juhtu, vaelevandumise puhul 7 korda, ja üks kord kahtluse tõttu isa ja tütre sugulises läbikäimises.

47 juhul (18%) selgus vererühmade uurimisega, et antud mees ei võinud olla lapse isa; tähendab, ema oli üles andnud isana vale meesterahva. 85 juhul (34%) kuulusid ema ja lapse ühte ja samasse rühma; sellisel korral ei saa isa suhtes mingisugust järeldust teha; 45 juhul (18%) vastas isa vererühm lapse ja ema vererühmade olukorrale, tähendab, antud mees võis olla tõesti isa, teisi kahtlusaluseid ei olnud. Ühel vaelevande korral ei võinud ülesantud meesterahvas olla lapse isa; tähendab ema oli vaelevanduja.

Vererühmade uurimisega alimentide protsessis väheneb ajata isaks üles antud protsesside arv. Mitme mehega läbikäimisel võib osa neist ära jätta kui mitte isad.

Viinis oli dots. Werkgartner'il võimalus kindlaks teha, et 98 juhul ei olnud ülesantud mees mitte lapse isa.

Ka kriminaalprotsessis tapmiste ja haavamiste kui ka osalt vägistamiste korral aitab vererühmade uurimine tõtt leida. Kui näiteks kurjategija riitel või riistal leidub kuivanud verd, ja ta näiteks näitab, et veri jooksis tema enese ninast; siis on võimalik kindlaks teha riistal või riitel leitud vererühm kui ka kahtlusaluse isiku enese vererühm. Kui nad ühte ei lange, siis ei või olla leitud veri kurjategija oma, vaid näiteks ohvri oma, kui viimase ja leitud vererühmad on üks ja sama.

Vererühmad toovad kohtu protsessi täiesti objektivse tõenduse, mis palju kindlam kui tunnistajate ütlused; seetõttu tuleks ka meil vererühmade uurimist kasutada vastavais protsesses. Vererühmade määramine on ise keeruline uurimine, mida võib teha ainult teadumustega isik. Et meil pole veel kohtus seda kasutatud, oleneb osalt selle küsimuse uudsusest ja tundmatusest õigusteadlaste

peres, osalt aga vastavate uurimiste võimaluse puudulikkusest, mis nüüd enam ei võiks olla takistuseks.

Autori referaat.

Eraõiguse ühtlustamise rahvusvahelise instituudi tööd.

Mainitud instituudi nõukogu 2-ne sessioon (20.—22. veebr. s. a.) omab erilist tähtsust, sest temas puudutati juba sisuliselt ühtlustamise alal mitmeid probleeme.

Vekseli- ja tšekioiguse alal avaldas nõukogu arvamust, et Rahvasteliidu tulunduskomitee poolt valmistatud eelnõu võiks olla aluseks lähemal rahvusvahelisel kongressil arutamiseks. Kuid nõukogu kiitis heaks ka üldpõhimõtted, mis on aluseks võetud instituudi sekretariaadi poolt valmistatud eelnõus: see viimane püüab lähendada tulevase ühtlustatud vekselioigust anglo-ameerika õiguse põhimõttele. Ka see eelnõu otsustati esitada lähemale rahvusvahelisele kongressile.

Samuti katsuti läbi üldisis joonis ka ühtlustatud seaduseandluse võimalus alimentide õiguse alal: nõukogu otsustas, et instituut jätkaks oma tööd selles sihis kokkukõlas lastekaitse komitee juriidilise alamkomisjoniga.

Huvitava diskussioonile andis aluse kaupade ostu-müügi seaduseandliku ühtlustamise probleem. Nõukogu otsustas alustada ettevalmistavaid uurimisi ostu-müügi rahvusvahelise tüübi valmistamiseks, mida võiks maksmata panna ilma et tarvitseks igas riigis praegu jõus olevat ostuõiguste struktuuri muuta. Sellekohane eelnõu saadetakse instituudi sekretariaadi poolt nõukogu liikmetele, et sellekohaseid läbirääkimisi võidakse alustada juba lähemal nõukogu istungil.

Lõppeks nõukogu otsustas järgmise istungi päevakorda võtta eraõigusliku vahekohtu menetluse (protseduuri) ühtlustamise küsimuse.

Nõukogu, mis koostub 14 mitmesuguse rahvuse esindajast, tegi kõik otsused ühel häälel; see asjaolu näitab, et kõigil rahvastel on arusaamist ühtlustamise tähtsusest ja püüdu selle poole.

Eriti huvitav on märkida, et tööde praegune tendents pole mitte natsionaalse seaduseandluse kõrvaldamine, vaid see, et rahvusvahelise suhtlemise alal luua teatav *jus gentium*, mis võiks elada natsionaalsete seaduste kõrval (need viimased oleksid rakendatavad sisemaal tekkivaile vahekordadele), kuid aja jooksul võib ta, nagu see vanas Roomaski sündis, mõjustada ka sisemaa õigust, mida võiksime kutsuda *jus civile*.

E.

Vastutav toimetaja: F. Karlson.

Väljaandja: Tartu Õigusteadlaste Selts.

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartus.

Kas on rahukogu ettepanek siduv kohtuministrile nõtarite ametissenimetamisel?	168
Kas otsuse ärakiri tuleb lugeda kätteantuks linnavalitsusele päeval, mil ärakiri sissetulnud kirjade registrisse kantud?	168
Kas tulumaksu määramine pärandustombule kuulub iseäralise tulu ja ärimaksu komiteele?	169
Kui kinnistustõiv on kohtuotsusega kindlaks määratud ja see otsus tühistamata, kas siis Otsekoheste Maksude peavalitsus ja samuti ka rahaminister on õigustatud üleliigselt makstud kinnistustõivu agasimaksu palvet sisuliselt arutama?	169
Kas Aval. õppeasutiste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasuseaduse muutmise seaduse (RT. nr. 31—1928. a) § 29. tähendatud tasuta korteri all, mis antakse riigi hoolekande kooli õppejõududele, tuleb mõista korterit ühes kütte ja valgustusega?	169
Kas Eesti vabariigi kodanikud, kui nad on pimedad, seejuures aga õigus- ja tegu- võimelised ja vähemalt 20 aastat vanad, on rahvahääletamisel, rahvaarvutamisel ja riigikogu valimistel (põhiseaduse §§ 27—30) hääleõiguslikud või jäetakse nad põhiseaduse § 28. p. 2. põhjal hääleõigusest ilma?	169
Kas ametiasutise ja omavalitsuseasutise vahel peetud kirjavahetuses teatava küsimuse kohta avaldatud arvamuse peale võib admin. k. korras kaevata?	170
Kas Tulumaksu Komitee otsus vastulause tähtaja uuendamise kohta kuulub Tulumaksu Peakomitees arutusele apellatsioonini korras § 55. alusel?	170
Kas pensioniõigusliku teenistusaja väljaarvamisel saab arvesse võtta seda aega, mis pensioni nõudja on teeninud üleajateenijana-veltveebliina?	170
Kas riigistatud maade planeerimisel selle otstarbekuse üle tuleb otsustada üksnes üksiku väiketalu seisukohast?	171
Kas omavalitsuste suhtes tuleb kaebuse tähtaega Maareformi teostamise määruste § 59. põhjal lugeda otsuse väljakuulutamise päevast või otsuse ärakirja kättesaamise päevast?	171
Kas rahukohtunik on õigustatud kõrgendatud päevarahasid saama, kui ta oma alalisest asukohast sõidab rahukogu istungile, kui kohtuliige, selle alalisse asupaika?	171

T s i v i i l - o s a k o n d :

Kas võib mehe poolt ilma naise nõusolekuta sõlmitud naise kinnisvara võõrandamise leping igamisolalduse aluseks olla?	171
Silmakirjalise lepingu mittetäitmise tagajärjel tekkinud kahjud.	172
Pärandusvarana üles kirjutatud ja hoiule võetud varanduse vabastamine.	173

K r i m i n a a l - o s a k o n d :

Kas kassatsioonkaebuse esitamisel maksmata jäänud kass. kautsjoni õiendamiseks antakse kaebajale mingisugune tähtaeg?	174
Kas võib saata kass. kautsjoni kirjas, ilma et raha oleks reeglipäraselt rahakirjaga postile antud?	174
Kas võib kass. kautsjoni maksta tempelmarkides?	174
Kes R. N. S. § 180. ette nähtud süütegu (varastatud või pettuse teel saadud asjade ostmine või pandiks võtmine) aegneb kahe aasta või kuue kuu jooksul?	174
Kas on kohtud kohustatud vastu võtma kassatsioonkaebust, kui see kaebus on antud kahe eraldi tehtud kohtu otsuse peale?	174

(Järg 4. kaane küljel.)

Kas on kohus õigustatud Akts. sead. § 1113. märkuse järele vastutusele võtma isikut, kes on Aktsiisi Peavalitsuse poolt tema vastu tõstetud süüdistuses Akts. sead. § 1111. järele, see on ilma loata alkoholiliste jookide müümises ärisihis, kohtu poolt õigeks mõistetud, kuid kelle suhtes kohtulikul asja arutusel on ilmsiks tulnud, et ta on ilma loata alkoholilisi jooke äriiga ühenduses olevais ruumes hoidnud ja seega Akts. sead. § 1113. märkuses ette nähtud rikkumise toime pannud, vaatamata sellele, et Aktsiisi Peavalitsuse poolt ei ole seesugust süüdistust tõstetud ja Kr. Kp. S. § 1125 ² ette nähtud nõuded ei ole täidetud?	175
Kas on karistatav sissetoodud salakauba ostmine oma tarviduse jaoks?	175
Kas on välisriikide ametiasutiste poolt kokku seatud dokumentide võltsimine ja seesuguste võltsitud dokumentide meie juures tarvitamine karistatav?	175

Lühemaid teateid:

Vererühmad alimentide protsessis (H. M.)	175
Eraõiguse ühtlustamise rahvusvahelise instituudi tööd (E.)	176

Lisa:

Riigikohtu 1928. a. otsused	lk. 17—32
-----------------------------	-----------